

Qvadragesimale Ambrosianvm Dvplex, In Dvos Tomos Divisum

In Hoc Opere Per Singvlos Qvadragesimæ dies habetur bina Concio cum Morali, iuxta Euangelia, quæ in Ecclesia Mediolanensi leguntur. Cvm Indicibvs, Sacræ Scriptvræ, Et Rervm notabilium, cum Summa Concionum & Thematum Euangeliorum. Accomodantvr Hæe Conciones Ad Vsvm Romanum pro Quadragesima & ...

Tomvs Primvs, Continens Conciones A Dominica Prima, Qvæ Dicitvr In Capite, vsque ad quartam exclusiuè, quæ dicitur de Caeco

Bellintani, Mattia

Coloniae Agrippinae, 1626

Fer. VI. Ascendit Iesus Hierosolymam, Ioan. 5.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55873](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55873)

cur (eccè dolus.) Hac admonitione præmissa iam docet licitum, ac iustum modum thesaurizandi, propterea quòd ædificatur domus, roboratur, impletur per sapientiam, quæ est timor Domini. Ædificatur domus non materialis quidem, sed quæ est ex filiis, & familia honesta, pacifica, commoda. Roboratur tum, quando firmas mittit radices, vt non facile, vel quoquo modo dissoluatur. Repletur, si bonis abundet, si repleantur cellaria, horrea, caula, arca: vniuersa denique substantia pretiosa, & pulcherrima, vt verè sint gloria, & diuitiæ in domo ista. Et hoc quidem sapientia valet efficere, efficitq; etiam temporaliter, si non melius aliquid cogitaerit diuina prouidentia. At vera abundantia, quæ est iustitiæ, & illius fructuum, semper consequitur sapientiam, quæ pretiosam confert pulcherrimamque substantiam. O pretiositas! Nescit homo pretium eius. O puchritudo iustitiæ! Hanc non vident, qui oculos habent, & non vident. Hi cupiunt, quod non norunt. Hi sequuntur, quod non assequuntur. Hi ad ea totis anhelant visceribus, quæ non implent, sed instant viscera. Et propterea confundentur inopes, vacui, mendici, cum præterierit tempus, & morientur.

Matth. 25. 8. Num dicent *Date nobis de oleo v. stro?* num cupient merita sapientes cogmentallè? num non confundentur sapientes in tempore malo, & in diebus fatiis? Confusio etiam nunc operit illos, sed dum sperant in futuris saturari, qui præsentibus decipiuntur, pudorè non sentiunt: spes, quam habent, & expectatio futurorum vbi desunt præsentia, quandà faciunt in decepta mente repletionem, vt non se aduertant vacuos, sed plenos autument. Veniet tempus, ô cæci, quando spes vltra non erit, nec vera, nec falsa, quando regnabit veritas, quando aperientur oculi cæcorum, quando quæ nunc latent, apparebunt manifesta. Tunc erunt confusi spernente illos Deo, quoniã *cum interierint, non iument omnia, neque cum iis descendet gloria eorum.* O confusionem! ô pudorem! ô verecundiam!

Psal. 48. 18. *Fœlix, qui dicit. Tunc non confundar*

Prou. 118. 6. *Fœlix, qui dicit. Tunc non confundar*

cum perspexero in omnibus mandatis tuis. Qui perspexerit in legem perfectæ libertatis, Luc. 1. 17, & manserit in ea, hic beatus in factis suis erit. Lex vera bona promittit, & concedit. In solo enim Deo docet confidere. Appone (inquit Salomon) cor tuum ad doctrinam meam, vt sis in Domino fiducia tua. 17. Docce te, vt in Domino sit fiducia tua. Si me audieris, super Domino initeris, sperabis in Domino. Quis autem vnquam sperauit in Domino, & confusus est? Hæc abundantia perficietur, illi adherens, qui solus omne bonum est, qui replet in bonis desiderium iustorum, qui multiplicat augmenta frugum iustitiæ nostræ, qui satiat in bonis, & in seipso nos facit esse beatos. Ita dico vobis, hunc tenete: etenim, qui tenuerit eum, beatus erit. Quod nobis concedat ipse beatus. Amen.

FERIA SEXTA,

DOMINICÆ PRIMÆ.

CONCIO PRIMA.

ARGUMENTVM.

Ascendit Iesus Hierosolymam. Ioan. 5. Ostenditur quòd nomen Angeli significatur sanctitas; nomine notionis aquæ, Passio; & nomine sanitatis, salus animæ: quæ omnia excellenter considerantur allegoricè.

QUÆ est ista diuersitas (nisi aduersitatem maui dicere) consonantissima? Vbi homo de terra sistit cælos, & Angelus & de cælo mouet aquas? Scimus Iosue, quem Paulus cum Septuaginta interpretibus, & libro Ecclesiastici, Iesum vocat, solem lumenque suo præcepto firmasse, donec victoriam perficeret contra hostes. Hodie verò narrat Ioannes, quod Angelus Domini de cælo descendebat secundum tempus in pisinam, & mouebatur aqua: & qui

qui prior descendisset in piscinam, post motio-
nem aqua sanus fiebat à quacunque detine-
batur infirmitate. Itaque Iosue æthera firmavit
suisum ad expugnandum inimicos, Angelus Domini
ferebatur super aquas, vt ille mouerentur ad liberandum
infirmos; sed vterque ad Christum vocat & prouocat;
ille enim in nomine Iesu, Iesum representabat,
qui redemit nos ab inimicis nostris pugnans aduersus
eos, complensque victoriam, dum Sol & Luna steterunt
in habitaculis suis, quæ tunc illis ipse præfixit:
Angelus verò, figura illius est satis aperta, quando
mouens aquam, eum, qui illa primus tinctus fuerat,
sanabat à quacunque detinebatur infirmitate: vbi
Dominus Iesus per aquam baptismi, aspersam in remissionem
peccatorum, omnem pellit languorē, sic vterque nos ducit ad
Christum qui propitiatur omnibus iniquitatibus nostris,
qui sanat omnes infirmitates nostras, qui redemit de
interitu vitæ nostram. Factum est signum magnum in
cælo per Iosue, obediens Deo voci hominis; sed in
aquis per Angelum signum æquè magnum apparuit,
signans per aquam deleri omnia peccata, eripique
hominem ab omni iniquitate, & à potestate tenebrarum.
Vnum sanabat Angelus, ex tanta multitudine languentium,
cæcorum, claudorum, aridorū, spectantium aquæ
motum, innuens quod ad perfectum non adducit
lex, & ideo ducit ad perfectum, & consummatorem
Iesum, qui perficit omnia quæ locutus est ei Deus.
Expugnabat Iosue hostes corporales, innuens quod
verus Iesus, verusque Saluator mundi in medio terræ
operatus est veram salutem ex inimicis nostris, & de
manu omnium qui oderant nos. Ecce mysterium magnum,
quod ideo consideremus.

Ps. 102.3

Heb. 7.19

2

In hoc sermone principaliter consideramus, quod Angelus hic, de quo Ioannes loquitur, Christum figurauit. Vbi propterea præmittitur quomodo legalia ad Christum adducebant, deinde statuitur, quod Christus fuerit Angelus, demum ostenditur, quod hic Angelus Christi notabat sanctitatem, & passionem, ac tandem, vim saluandi. De primò ergo dico, quod Ange-

lus ille qui mouet aquam pro sanitate infirmorum, iure mouet etiã mentem nostram pro intelligentia mysteriorum, aperte demonstrans, quod antiqua beneficia homines perducebant ad summum benefactorē, qui factus viator pertransit benefaciendo, & multa bona opera ostēdendo nobis ex Patre suo, quibus salutem hominibus conferret, & vitã æternam. Ideo beneficium istud corporalis sanitatis, quod certè ad vetus testamentum ex sua imperfectione pertinebat, hominem illum infirmum duxit ad Christum. Nam si infirmos omnes aqua illa sic tacta, & quouis tempore sospites reddidisset, non vidisset hic Christum, non bonum hoc de manu illius accepisset, non credidisset in illum, non percepisset ab illo saluberrimum illud documentum. *Ecce sanus factus es, sed noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* Rursus si neminem sanaret aqua illius piscina, ibi non fuisset multitudo languentium, atque ideo nec homo iste triginta & octo annos habens in infirmitate sua. Venit ergo Christus: vbi lex non nihil quidem operabatur, sed opus suum ad perfectum non adducebat; Venit (inquã) vt perficeret opus, & quod inchoabatur in lege, perficeretur ab ipso, & quod in vmbra ostēdebatur, & promittebatur, opere iam, & veritate completeretur in nobis, qui secundum spiritum ambulamus. Aqua tunc corpus, aqua nunc, spiritum saluū facit à quacunque detinetur infirmitate. Angelus tunc descendebat de cælo & mouebatur aqua, Angelus iam nostro hoc tempore descendit de cælo & sacramenta instituit, vim conferens creaturis ad salutem electorum suorum.

Heb. 7.19

Consequenter dico, quod hic est Angelus testamenti noui iam olim à Deo promissus per Malachiam Prophetam. *Ecce ego (inquit) mittam Angelum meum, & preparabit viam ante faciem meam. Et statim veniet ad templum suum Dominator, quem vos quaritis, & Angelus testamenti, quem vos vultis.* Angelus ante Angelum mittitur; Angelus Domini ante Angelum Domini. *Mittam (inquit Dominus) ego Angelum meum, & preparabit viam ante faciem meam.* Quia & ego ipse venturus sum, vt propterea ipse præparet viam meam:

Mal. 3.1

meam: ac proinde statim venit Angelus testamenti, qui idem dominator est, & Dominus Angelorum. De Ioanne Baptista facta est promissio, qui Angelus dictus est propter celestem vitam, quam segregatus à peccatoribus egit Angelicè in deserto, sed nunquid non & hic, qui verè est Angelus per naturam, preparauit viam ante faciem Domini? Ecce aduentus Domini per viam ab hoc Angelo sibi preparatam. *Ascendit Iesus Ierosolyma: erat autem Ierosolymis probatica piscina: & erat ibi homo triginta & octo annos habens in infirmitate sua: hunc cum vidisset Iesus. Descensus Angeli de cælo mouentis aquam, viam fecit semitæ euntis Christi ad sanandum infirmum. Ergo Iesus noster Angelus testamenti est. Quomodo verò?*

Hebr. 2. 2.

4

Ad. 7. 53.

Exod. 20. 2

Iam scimus quòd per Angelos factus est sermo, quem exceptum a Deo, Moyses populo referebat, nempe lex vetus: quæ data est, vt ait Stephanus, in dispositione Angelorum, & ita Angelus ille legis veteris promulgator, & qui in nomine Domini loquens, dicebat. *Ego sum Dominus: verè Angelus testamenti est: sed quia testamenti veteris, idè nouum expectabatur, quod non iam ab Angelo illo præfco, sed ab alio statuumdum erat, iuxta promissionem factam, quod non amplius loqueretur Dominus, id est, Angelus in persona Domini, sed homo similis Moyfi loqueretur. Hic est Christus, qui vt notum sit, esse Legislatorem testamenti noui, Angelus dicitur testamenti annuncians Euangelium, nam Angelus dicitur ille, qui annunciat aliquid; idè & ab Angelis accepit testimonium. Videbitis (inquit)*

Ioan. 1. 51.

Hebr. 1. 9.

Psal. 8. 6.

Hebr. 1. 4.

Angeli Dei ascendentes & descendentes supra filium hominis. Si ascendentes supra, ergò, & descendentes infra, supra (inquam) quia paulo minus ab Angelis minoratus est; infra, quia tantò melior Angelis effectus est, quantò differentius præ illis nomen hæreditauit.

5

Dico tertio, quod si tantus est hic noster Angelus, vt Angeli & de cælo, & de terra præparent illi viam, nos saltem videamus Iesum ambulantiem per hanc viam nouam, considerantes mysterium no-

bis hic propositum, quod est semita Dei nostri, & Angeli nostri. Etenim in nomine Angeli apparet sanctitas; in motione aquæ passio; in sanitate corporis salus animæ, primum horum est sanctitas. *Quem Ioan. 10. pater (inquit) sanctificauit, & misit in mundum, vt sanctificaret Ecclesiam: quam acquisit sanguine suo. Secundum est Passio, de qua in Psalmo. Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aqua vsque ad animam meam, infixus sum in limo profundum.*

Tertium est salus animæ; in sanctitate iustitiæ: quæ non solum designata est in corporis sanitate; sed & verè cum illa donata est homini illi, dicente Domino. *Totum hominem sanum feci* Quorum trium ordo est congruus. Agnus immolandum, vt esset sine macula oportebat, vt moriens tolleretur peccatum mundi non suum. Vnde

Ioan. 7. 19

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

1. Pet. 2. 24

sed impletio est omnis iustitiæ, & plenitudo gratiæ, non ad mensuram sed supra omnem mensuram, & modum. Tanta sanctitas ad hoc venit in mundum, ut sanctificaret per suum sanguinem populum. Quod ut faceret, *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, plenum gratiæ & veritatis*: Carnem assumpsit, non qua inquinatur, sed qua inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, & spiritus.

7 Ecce mysterium vobis dico ad modum sanctificationis exponendum. Infecta est caro in sanguinibus: nam omnes propagati ab Adam ex sanguinibus ex voluntate carnis, & ex voluntate viri peccatores constituti sunt, quia in illo in quo corrupta est omnis caro, peccaverunt. Caro igitur purganda erat a peccato. Ideo *Verbum caro factum est*. Prudenter Ioannes non homo factus est, sed Verbum caro factum est, dixit, ut specialiter designaret per hanc vitionem carnem potissimum esse sanctificatam, ut *Verbum caro factum*: De peccato damnaret peccatum in carne, id est, ut de carne, quæ iam erat peccatrix, & peccatum ipsum, damnaretur, & tolleretur peccatum, quod erat in carne: quando Filius Dei in similitudinem carnis peccati apparuit in carne, & in carne mortuus est, factus pro nobis peccatum, id est, hostia pro peccato: qua morte carnis, peccatum mortuum est; quia damnatum ad mortem, & ita occisum & de mundo sublatum est. Ita caro sanctificavit carnem. Quin magis vbi caro nostra infecta corruerat animam suam, nunc sanctificata sanctificat animas nostras. Sed caro nostra inquinabat spiritum; quando illi coniungebatur. Num ergo Deus, qui spiritus est, non poterit nos liberare ab omni inquinamento carnis sanctificans etiam ossa nostra? Propterea quia *Deus erat Verbum: Verbum caro factum est*, vnitum videlicet carni humanæ, ut hanc illi sanctitatem impertiret, qua sanctitate posset emundare conscientiam, & spiritum. Verbum hoc Dei, quod est Deus, est Filius Patris & imago, & figura substantiæ eius: & tamen neq; filium neque imaginem appellavit illum Ioannes exprimens incarnationem, sicut neq; ho-

Tom. I. Belliniani.

minem dixit qui assumptus est, sed illud dixit Verbum, hanc carnem. *Verbum* (inquit) *caro factum est*: quia Verbum, quæ Verbum, quid mentale est, atque spirituale. Appellavit igitur Verbum, ut Deum spiritum nominaret: qui spiritus carni coniunctus est, ut esset corpus spirituale, vera quidem caro sed sancta & corpore, & spiritu; & ita sancta ut spiritu sanctificata spiritum sanctificaret. Ideo enim & caro manens, cibus est animæ, ut adipe, & pinguedine eius repletur anima nostra; quo cibo vivit, & vivet in æternum. Sic delusa est serpentis astutia, qui ne carnem assumeret Deus ad saluandas animas, carnem hominis esu vetiti ligni studuit contaminare. Egit: prosperatus est; voti sui compos est factus in eo, quod caro corrupta est, quam corruptionem sic dolis, & suggestionibus suis auxit in tantum, ut verum esset, Quod omnis caro corruerat viam suam, & diceret Deus. *Pœnitent me fecisse hominem*. Quam exultabundus serpens, si gaudii particeps esse posset? Glorietur ad hanc vocem Dei, se diuinum consilium atque decretum fregisse, & inane reddidisse, sed qui in parabolis loquebatur, ut audientes non audirent nec intelligerent mysteria regni Dei, sapienter incantavit etiam aspitem istam, & surdam fecit, ne intelligeret quæ dicebantur. *Pœnitent me* (inquit Deus) *fecisse hominem*, id est, agam ego pœnitentiam de peccato suo: eos delebo, qui non pertinent ad carnem, quam assumpserus sum, hos pœnitent me fecisse; & propterea delebo eos. Sed in reliquis consilium meum stabit, & voluntas mea fiet, quia excidere non potest Verbum meum. Et propterea *Verbum caro factum est, non ex voluntate viri sed ex voluntate Altissimi*. Hic est Angelus, qui descendit de celo; cuius descensu mota est aqua, & turbata sunt abyssi: quia terra mota est, & cœli, & virtutes cœlorum cum scriptum sit. *Mouebo cœlum & terram, & veniet desideratus cunctis gentibus*.

Vtinam ergo moueatur mare, & plenitudo eius, orbis terrarum & uniuersi qui habitant in eo, quoniam venit, & quando venit. Vtinam nos simus aqua munda,

P quam

Gen. 6. 12.

Gen. 6. 7.

Isa. 46. 10.

Ioan. 1. 14.

Agg. 2. 7.

8

Psal. 97. 7.

quam ideo mouere possit sua praesentia
Gen. 6. 11. Angelus iste sanctus. Vel saltem in eius
 aduentu mudentur corda nostra, vt pos-
 simus stare ante filium hominis, & bona
 suscipere de manu Domini; ne mala susti-
 neamus. A sanctitate igitur Domini tra-
 hamus hoc documentum, vt ipsi sancti si-
 mus, quando sanctus venit, vt sanctificen-
 tur quotquot recipient eum. Ideo enim
 misit Angelum ad praeparandam viam an-
 te faciem suam; vt doceret, quod in oc-
 cursu eius non alii debent procedere,
Gen. 32. 24 quam Angeli Dei. Ipsi Iacob, qui tante vir-
Gen. 32. 1. tutis fuit, vt luctans tota nocte cum Ange-
 lo, non potuerit superari, obuiam fuerunt
 Angeli Dei, dum rediret in domum Patris
 sui. Christo dum venit saluare qui se susci-
 perent, occurramus & nos quasi Angeli
 Dei: nam virgines exierunt obuiam spon-
Mat. 25. 6 so. Virgines enim Angeli sunt terrestres,
 qui in carne viuentes, non secundum car-
 nem ambulant, expoliantes veterem homi-
 nem, qui corrumpitur secundum desi-
1. Cor. 15. 49. deria erroris. Hinc hortatur Paulus. *Sicut
 portauimus imaginem terrestris Adam, ita
 portemus & caelestis.* A primo Adam acce-
 pimur animam viuentem, id est carnem
 viam, a secundo Adam accepimus spiri-
 tum viuificantem: carnem corruptam dat
 nobis primus Adam; at vero de secundo
 est scriptum. *Non dabis sanctum tuum vi-
 dere corruptionem.* Quae enim conuentio
Psal. 15. 10 sanctitatis ad corruptionem? Dat ergo se-
 cundus Adam Spiritum sanctum. Ille car-
 nem, hic spiritum: Ille corruptionem, id
 est, carnem corruptam; hic sanctificatio-
 nem, & incorruptionem, id est, spiritum
 sanctificationis. Vt mundemus nos ab om-
 ni inquinamento carnis, & spiritus.
 9 Vt igitur discatis exhibere vos mundos,
 & incorruptos, memores estote, quod
 quando omnis caro corruerat viam
 suam, tunc repleta est terra iniquitate,
 quam ideo voluit proicere Deus a facie
 sua in diluuium aquarum multarum, vt ad
 eum non approximaret. Sicut enim im-
 mundus nemo accedere poterat ad altare
Sap. 6. 10 Dei: ita incorruptio proximum facit esse
 Deo. Ne ergo proiciat nos a facie sua, se-
 paremur nos a terra infecta in sanguinib⁹;

Sicut Noë per arcam distinctus est a terra,
 quae erat plena iniquitate. Qui autem ter-
 ra adhaerent, plantantes, & aedificantes,
 hi destructi sunt: nam venit diluuium &
 tulit omnes. Caro de limo terrae facta ad
 suam originem naturaliter inclinatur, vt
 terrena sapiat, quarens quae sunt super ter-
 ram. Si sic dimittatur haerere terrae, peri-
 mus. Vt igitur abstrahenda de luto facis,
 & ad originem effectricem subleuanda
 est, nempe ad Deum, qui fecit illam, & in-
 spirauit in faciem eius spiraculum vitae, vt
 si caro de limo originem traheret: nulla
 alia esset spiritus origo, quam Deus Pater
 spirituum. Ac proinde homo quia terra
 est, in terram reuertitur; quia spiritus, re-
 uertitur ad Dominum, qui fecit illum; au-
 dite o homines vocem clamantis; *Con-
 uertimini filii reuertentes, & sanabo auer-
 siones vestras.* De vultu meo inspirauit in
 faciem vestram spiritum vitae, respicite ergo
 ad Patrem vestrum, leuate oculos ve-
 stras ad fontem vitae vestrae, & quarete fa-
 ciem eius semper, vt viuatis: nam si auersi
 fueritis a vita vestra, quae Deus est, morie-
 mini. Reuertimini igitur in idipsum vnde
 auersi estis, & ipse sanabit, & viuificabit
 vos.

Noë abstractus a terra, ingressus est in
 arcam iussu Dei, in locum videlicet, quem
 praeparauerat illi Deus, quem Deus custo-
 diebat, quippe qui clausit ostium arcae, vt
 se illius custodem testaretur. Arca ergo e-
 rat veluti domus Dei, super qua oculi Dei
 erant aperti. Haec operante Deo, qui pluit
 super terram, separata est a terra; & eleuata
 est in sublime super omnes montes. Duo
 ista sunt, quae facere debemus cum carne
 nostra. Per arcam diuinae obedientiae a ter-
 ris separanda est, & ad Deum eleuanda: se-
 paratur per mortificationem, eleuatur per
 sanctificationem in obsequium Dei. O!
 quot sunt, qui non Deo, sed ventri suo de-
 seruiunt? hi cum carnalibus & giganti-
 bus perduntur, & submerguntur. Quia
*qui amat animam suam, viuificans carnem
 suam, perdit eam. Si vis vitam diligere, &
 dies videre bonos, diuertere a malo, & fac bo-
 num.* Si oculus tuus scandalizat te, erue
 eum, & proice abs te. Egredere de
 terra

terra tua; Ingredere in arcam Dei; Nil cogites aliud nisi obsequium præstare Deo. *Matth. 5. 25.*
 Si resistit caro, quæ legi Dei non est subiecta, caltiga illam & redige in feruitutem. *Gen. 12. 1.*
 Nō potes illam occidere vt intereat, sed debes mortificare, & castigare vt feruiat, quia ancilla est non Domina. *Rom. 8. 7.*
 1. *Cor. 9. 27.*
 11. Non potuit populus neci Gabaonitas dare propter iusurandum, sed redegit in feruitutem domus Domini, vt essent in ministerio populi, & altaris Domini, cedentes ligna, & comportantes aquam. *Ios. 9.*
Sic uiuant (inquit Iosue) vt in usus vniuersa mulierudinu ligna cedant, aquasq; comportent in domum Dei. Sic quoq; uiuat caro, vt sit in ministerio, & exhibeamus corpora nostra hostiam uiuentem, sanctā, Deo placentem. Populi isti erant Chanaanæ, de Chanaan verò patre eorum sic fuerat definitum. *Rom. 12. 1.*
Maledictus Chanaan seruus seruorum erit fratribus suis. Iuxta hoc dixit Iosue Gabaonitis filiis Chanaan. *Gen. 9. 25.*
Sub maledictione eritis, & non deficies de stirpe uestra ligna cedens, aquasq; comportans in domum Dei mei Itā caro nostra maledicta est, quia ipsa quoq; terra est, de qua decreuit Deus. *Ios. 9. 23.*
 12. *Maledicta terra in opere tuo. In laboribus comedes ex ea cunctis diebus uite tue. Spinæ, & tribulos germinabit tibi, & comedes herbam terræ.* Labore colenda est hæc terra nostra, vt det fructū suum ad uiuendū; ligone percutienda, aratro scindenda, cōtinua mutatione versanda, vt nullā requiē habeat caro nostra, sed perpetuō sit in laboribus plurimis, in sciuntis multis, in frigore, & nuditate. *Rom. 8. 13.*
Si sic carnem mortificaueritis, uiuetis. Sed de aliis Cananæis diuersa fuit fors. Alij interfecti sunt, iuxta præceptū Dei. Alij contra præceptum Dei seruati sunt. Vrbes & possessiones interfectōrū possedit populus. Qui seruati sunt, fuerunt illis in scandalum. *Ps. 105. 35.*
 40. *opera eorum, & seruiunt sculprilibus eorum. vnde incitatus furor Domini contra populum suū, tradidit eum in manibus inimicorum suorum, & dominati sunt eorum qui oderunt eos.* O fors! quam amara est conditio tua, si fœdus cum carne contraxeris, vt pace cum illa perfruaris, dices quidem. Pax, pax, sed non erit pax: *spinas*

& tribulos germinabit tibi, molesta erit adolecentiæ tuæ, importuna superabit te, & ad terram prosterneret te, & iugo durissimo subiiceret te, & in villam mitteret te ad pascendum gregem porcorum. O si carnis miseriam intueri possent carnales homines, quibus ipsa dominatur, dicerent animæ tuæ. O anima, quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas? subiciam te Ier. 2. 36.
 scepro meo.
 Indigna es, quæ admittaris ad pacem, cum pacis sis inimica, pacem frangens, pacis impatiens, menti iugiter bellum mouens. *Ezech. 20. 37.*
 Sic loquere, homo, sic operare: alioqui quomodo potes, cum his, qui oderunt pacē, esse pacificus? & quæ pax est hominibus non bonæ voluntatis? Inimica verò semper bellū mouet. Si cedas, nō ideo pax est in terra nostra: quia non saturatur oculus visu, nec auris auditu impletur, nec os vultu: vnquam dicit sufficit: & regnum intra se indiuisum nescit concordiam, nescit pacē: commoda sunt omnia, et viscera eius turbata omnia, & finis illorum mors est, etiā si dederis animæ tuę concupiscentias suas, faciet te in gaudiū inimicis tuis. *Eccles. 1. 6.*
 Qualis pax vbi supergaudent super te inimici tui? vbi hostes tui sunt in capite? vbi Pharaō cui seruis, flagellis te cedit? & oneri te subiicit quod portare nō potes? Ergo mortificate membra vestra, quæ sunt super terram. *Prou. 30. 15.*
 Ista est Chanaanæorum pars, quæ interfecta est: Tunc populo suo dat pacem Dominus, hostibus interfectis, sic enim scriptum est. *Rom. 6. 21.*
Pacem dederat Dominus Israeli, subiectus in gyro nationibus vniuersis. Nunquam potest pax hominibus esse, nisi carne subiecta, nisi insurgentibus concupiscentiæ motibus mortificatis, repressis, & quantū possibile est extinctis. Tunc requiescit spiritus; & caro etiam requiescit in spe, si adhuc plene non potest in re, quia perse legi Dei non potest esse subiecta, sed contra voluntatem carnis à voluntate spiritus, per vim, voluntati Dei iugiter subicienda est, vt more Gabaonitarum Deo seruiat. *Eccles. 18. 31.*
 Sic pace data Iosue conuocatis vniuersis eos ad seruendum Deo cohortatus est, qui pmiserunt. *Col. 3. 5.*
 Domino seruiemus, & Iosue ad populum. *Ios. 23. 7.*
Testes (inquit)

Iſ 24. 21.

vos estis, quia ipsi elegeritis vobis Dominum, ut seruiatis ei. Responderuntque: Testes. Sic igitur vivat caro nostra, ut seruiat Domino, & ad descensum Angeli moueatur; faciens quæ præcipit Deus. Non moueatur aut circumferatur omni vento. Erant enim protinus circa pisciniam vt nõ in eam flarent venti, sed descendebat Angelus, & mouebatur aqua.

Deut. 8. 11.

Non sequamur carnis concupiscentias, nõ moueatur ad flatum serpentis, qui est flatus adurcẽs, sed ad descensum Angeli, ad voluntatem Dei.

1. Pet. 4. 1.

Hoc est quod monet Petrus. Lam non desideris hominũ sed voluntati Dei, quod reliquum est, in carne vivat temporis. Hominũ desideria sunt venti flantes de terra & turbantes mare, sed turberent & moueatur aqua ad motum Dei, vt quot reliquũ temporis est, in carne nostra viuamus Deo, & voluntati Dei; & hoc cum timore. Qui enim rectẽ seruiunt illi nõ sunt stabiles; vnde, & Paulus. Et instabiles sumus. Si colũne cœli contremiscunt, tremunt potestates, cœli cœlorumque virtutes, quantõ magis nos seruiemus Domino in timore; & tremore? O facilem motum aquæ fluxibilis, hominis corruptibilis, & carnis comouibilis. Non sis petra, non sis terra firmata super stabilitatẽ tuã, quia difficilis est terræ motus: sis aqua, quæ faciliẽ a vento circumferatur: sis docibilis Dei; inclina aurem tuã & audij; inclina ceruicem ad iugum Dei; & statim in auditu auris accinge lĩbos tuos vt confestim aperias pulsanti, & obtemperes imperanti.

1. Cor. 4. 11

voluntati Dei; & hoc cum timore. Qui enim rectẽ seruiunt illi nõ sunt stabiles; vnde, & Paulus. Et instabiles sumus. Si colũne cœli contremiscunt, tremunt potestates, cœli cœlorumque virtutes, quantõ magis nos seruiemus Domino in timore; & tremore? O facilem motum aquæ fluxibilis, hominis corruptibilis, & carnis comouibilis. Non sis petra, non sis terra firmata super stabilitatẽ tuã, quia difficilis est terræ motus: sis aqua, quæ faciliẽ a vento circumferatur: sis docibilis Dei; inclina aurem tuã & audij; inclina ceruicem ad iugum Dei; & statim in auditu auris accinge lĩbos tuos vt confestim aperias pulsanti, & obtemperes imperanti.

1. b. 26. 10.

Hoc est quod monet Petrus. Lam non desideris hominũ sed voluntati Dei, quod reliquum est, in carne vivat temporis. Hominũ desideria sunt venti flantes de terra & turbantes mare, sed turberent & moueatur aqua ad motum Dei, vt quot reliquũ temporis est, in carne nostra viuamus Deo, & voluntati Dei; & hoc cum timore. Qui enim rectẽ seruiunt illi nõ sunt stabiles; vnde, & Paulus. Et instabiles sumus. Si colũne cœli contremiscunt, tremunt potestates, cœli cœlorumque virtutes, quantõ magis nos seruiemus Domino in timore; & tremore? O facilem motum aquæ fluxibilis, hominis corruptibilis, & carnis comouibilis. Non sis petra, non sis terra firmata super stabilitatẽ tuã, quia difficilis est terræ motus: sis aqua, quæ faciliẽ a vento circumferatur: sis docibilis Dei; inclina aurem tuã & audij; inclina ceruicem ad iugum Dei; & statim in auditu auris accinge lĩbos tuos vt confestim aperias pulsanti, & obtemperes imperanti.

SECUNDA PARS.

13
De passio-
ne Christi.

*I*STA sanctus pro grege ouilis sui certauit vsque ad mortem: ideo enim Sanctus fuit, vt sua passio Deo esset accepta, qui habitat in sancto, & in Sanctis Sanctorum erexit thronum regni sui. In eo autem confurgit duplex tribulatio, vt nobis, qui tribulamur, concedat salutem, & redimat nos à malis, Angelus quidem est, & mouet aquam & in vtroque patitur. Patitur, vt sanctus interiori passione; patitur vt motor aquæ exteriori tribulatione. Interior passio in hoc fuit, qd cũ esset san-

ctus, vt peccator tamen habitus est. Nos scimus (fallaces dicebant, & mendaces Iudæi) quia hic homo peccator est. Non est hic homo à Deo, qui Sabbatum nõ custodit. Propterea perlequebantur Iudæi Iesum, quia non solum Sabbatum soluebat, sed etiam patrem eius dicebat Deum. Nonne benediximus nos quia Samaritanus estis & demonium habes?

Magna est hæc offensio. Primum, quia tollit bonum nomen, & dignam existimationem, quæ magnis etiam diuitiis anteponitur. Vnde Salomon in Proverbiis. Melius est nomen bonum, quàm diuitia multa, super argentum, & aurum gratia bona. Idẽ in libro Ecclesiaste. Melius est nomen bonũ, quàm unguenta pretiosa. Odor vnguentorum gratus est, sed gratiosior multo odor bonæ famæ. Sic & vtilior est sententibus. Propterea alius Sapiens hortatur. Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quàm mille thesauri pretiosi & magni. Bonæ vitæ numerus dierũ, bonum autem nomen permanebit in æternum. Hoc tanto bono voluit Dominus propter nos priuari, vt posset dicere. Repleta est malis anima mea, & vita mea inferno appropinquauit. Mala culpæ sic animam Christi, videlicet ipsum Christum Iesum adeo repleuerunt, vt ad similitudinem inferni propẽ accederet, vbi nullum est bonũ, sed mala anima, eaq; maxima se ipsum exinaniuit opibus, commodis, quiete, delectationibus, & iis omnibus, quæ carnes & sensum oblectare solent. Proinde & hoc bono, quod mirum in modum in pretio esse conlueuit, & a sapientibus comendatur, denudauit sese Saluator, qui verẽ est Rex gloriæ, cui soli debetur honor, & gloria; & cuius solius verus est honor, & gloria, maximus honor, & maxima gloria. Propterea magna offensio, vbi tantũ bonum, tam iniusta, & extrema priuatione sublatum est. Magna miseria fuit sancti Iob, qui cum magnus esset inter omnes Orientales, minimus factus est inter omnes mortales, multa bona sunt ei subolata & multa illata mala, ab altiori statu in ima profundi delapsus. Quis similis tui in gloriõsis Domine, qui es splendor patris gloriæ?

Ioan. 9. 11
Ioan. 9. 16
Ioan. 8. 41
Pro. 11. 1
Eccle. 7. 1
Eccle. 12. 1
Ps. 67. 4
Iob. 1. 3

gloria? Ergo magna tua deiectione, qui vsque ad turpissimam mortem adactus es.

15 Secundo maxima est hæc offensio, quia tetigit illum dolore cordis intrinsecus, nõ a quæ exteriora bona, dum furripiuntur, cruciant animam, nam non æqualis est illorum notitia, nõ æqualis illorum est propensio, nec eadem est in omnibus interioris animi dispositio. Christus probè, & summe vidit quale, & quantum bonum sibi auferretur, quam iniuste, quam crudeli mente. Nobilissimus eius animus summa erat dispositione aptus ad sentiendos doloris aculeos, quos libera excepit voluntate, nullam vnquam præteriens occasionem patiendi, qui idcirco venit in mundum, vbi insinuat sunt miserix, vbi idonea sunt vniuersa ad molestandum, ad affligendum, ad nocendum. Nec ergo putes, siccis quasi oculis cordis ipsius animam pertransisse torentes illos aquarum multarum, & intolerabilium. Verè tactus est dolore cordis intrinsecus; verè se dolor animo suo refudit vsque ad penetrabilia; verè, veraciterque dixit. *Tristis est anima mea vsque ad mortem* Non verò hoc euenit ex sola naturali dispositione animi, huiusmodi offensiones refugiētis: sed sicut oblatu est, quia ipse voluit, & proinde culpatus traductus, ex probatus; Ita hausit ipse inde secundum voluntatem suam punctiones harum spinarum, lacerationes, torsiones, verosque mentis languores, & dolores. Alioqui non verè diceretur. *Verè languores nostros, & dolores nostros ipse portauit* Cur non in aliis quoque recentitis illius pœnis addidit Propheta, vocem hanc affirmandi, verè? sed illam tunc demum solummodo vsurpauit, quando languores, doloresque nostros ab illo susceptos commemorauit? Ne forte quis arbitraretur insipiens, ea solum tormenta Dominum tulisse, quæ exterius infligebantur. Sed certum nobis est, atque persuasum eas maxime pœnas, suppliciaque tulisse, quæ mentem torquent, quæ animum flagellant, quæ in primis cruciant viscera misericordix, ac sentientia non minus mala propria quam aliena, vt aliena per propria aboleantur. Hac enim ratione dolores no-

stros tulit, dum sensit ipse illos in se, illisque nos, in se tolerando, leuaret; & quia nimia charitate præditus erat, veluti fortius premendo sibi ipsi vehementi consideratione, quæ exterius infligebantur, applicabat, vt interdum vulnus animum suum profundius penetraret; vt in hac sententia, abstrusoque sensu vere per Prophetam iam dixisset olim. *Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me.*

Tertio, offensionem auget, quod probra, quæ falso illi impingebant ad eius crudelissimam necem dirigebantur. Ideo enim culpabant, vt quasi iusta morti obnoxium, morti adiudicarent. Sic enim Euangelistæ renuntiant, quod illum tentabant, vt caperent eum in sermone, & accusarent eum. Propterea Pilato suggererant. *Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissimus eum.* Sic accusabant. *Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dari Casari.* Sic leuata voce clamabant. *Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium Dei se fecit.* Calumnia ergo sibi imposita tum per se affligebant vt noxiæ, tum quia eius intendebant mortem; qua intentione duplici ratione torquerent, & quia occiderent in carne, & quia iustas pœnas moriens dare videretur; atque suis flagitiis commeritas, debitasque, vt nobilem hoc pacto, teneramque mentem acerbissime vexarent, & quantum erat possibile neci darent.

De his suis offensionibus in Psalmo loquitur rogans Patrem. *Non confundamur super me, qui quarunt te, Deus Israel.* Hic quæso sit fructus exprobrationum meorum, vt fideles mei quærentes, & inuocantes nomen tuum, non sic pudeant super me, vt finis illorum sit sine honore, quia secuti sunt me; quin magis honorificentur à te, quia ministrant mihi. Huius meæ petitionis ecce quam iusta ratio: *Quoniam propter te suscepi opprobrium, operuit confusio faciem meam.* Et hoc in tantum, vt etiam fratres mei declinarent à me, ne confusionis meæ participes essent, veluti fratres hominis facinorosi, & merito despecti, & abiecti, & contempti. Sic extraneus factus sum fratribus

Pf. 68. 3.

Mat. 22. 15

Mat. 22. 10.

Io 18 30.

Luc. 23. 2.

Io. 19. 7.

17

Pf. 68. 7.

Pf. 68. 8.

9

bus meis; & peregrinus filiis matris meae.

10

Ij videlicet qui mihi summè deberent esse coniuncti. Quod dixit Propter te sustinui opprobrium; hoc est; quia zelus domus tuae comedit me, & opprobria exprobrantium tibi, ceciderunt super me. Summus honor, qui communiter in terris Deo exhibetur, ille est, quem illi offerimus in templo sancto suo: ut merito per Domum Dei, gloria Dei intelligatur. Vnde est illa caelestis vox. *Benedicta gloria Domini de loco suo.* Gloriam igitur Dei se zelasse demonstrat dicens. Zelus domus tuae comedit me. Quod verò ait. Opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me; hoc est. Ego ut meas, accepi exprobrationes tuas. Ego dolui super te, quòd blasphemaretur nomen tuum; quòd gloria nominis tui ab hominibus iniquis obfuscaretur. Ego ut has tuas in honorem orationes compensarem, sustinui opprobrium, còstitui me virum despectum, novissimum virorum, quasi leprosum, & humiliatum. Sicut enim hominum dolores portavi, ut ab hominibus asportarem, ita opprobriis exprobrantium tibi me suppolui, ut ea ego ipse portans longè facerem à te; & sic appareret gloria tua, & darent tibi creaturae tuae gloriam, & honorem, & benedictionem. Quod addit. *Et operui in ieiunio animam meam; & factum est opprobrium mihi.* Et posui vestimentum meum cilium; & factus sum illius in parabolam. Hoc est. Multa bona opera ostendi illis, per quae me honorare debuissent, sicut victus, & veltitus asperitas ab hominibus potissimum suspici consuevit, propter quam Ioannes Baptista maximè fuit existimationis; & tamen ego qui tot, tantaque bona opera operatus sum in eis, irrisus, illusus, blasphematus, accusatus, condemnatus, & reus mortis condemnatus sum? A quibus vero? ab his qui sedebant in porta. A iudicibus Israël egressa est haec iniquitas, & hoc falsum iudicium. Cur verò? Quia ebrij sunt vino passionum suarum, & in peruersis affectionibus suis profundè sepulti. Qui hoc vinum bibeant; hi psallebant in me ludentes, illudentes, ridentes, irridentes, loquentes, ob-

Exet. 3. 12.

Pf. 68. 11.

loquentes, sanguinem meum sugillantes, & famam meam sugillantantes. Hi ebrij hora tertia linguis suis crucifixerunt me gaudentes, & latantes.

Tu homo, gloriae cupidus, ne verearis, aut confundaris benefacere: quia gloria magna est sequi Dominum virtutum. Si qui autem virtutes culpant, orationes, còmuniones, elemosinas, abstinentiam, humilitatem, patientiam, dic tu. Hi ebrij uai. Quis Sapiens se videns ab ebriis irrisum doleat, aut velit fieri similis illis, ut ab huiusmodi hominibus honorificetur? dicet magis. Compatiendum est illis, nam ebrij sunt. *Si mundus me odit, scio, quia Dominus meus aufert à me opprobrium, & contemptum, quia mundus priorem illum odio habuit; & hoc, quia de mundo non eras, quia non cum ebriis, & ludentibus se miscebat.* Ergò confundantur illi, qui bibunt vinum in ebrietate, & non confundar ego, qui sequor Dominum in ieiuniis multis, & in nuditate, qui operit se ieiunio, & cilicio. Non enim est seruus maior Domino suo.

Tribulatio, & angustia secunda inuenit eum descendentem in lacum, quasi viuum diglutiens, & in se recipiens, atque submerges. Nā certè submersus est in aquis vehementibus, & angustis inenarrabilibus. Hoc est quod etiam in hoc sensu dicit. *Veni in altitudinē maris, & tempestas demersit me.* Hoc mare magnū immensa est tribulatio, & passio incomprehensibilis. Venit in illā ipsemet, quia voluit. *Holocaustum, & pro peccato non postulasti. Tunc dixi Ecce venio.* Venio ego nō per funem tractus sicut hostia legales & antiquae. Ego dixi. Ecce venio, libens accedo, nō quasi bos ductus ad victimam, sed quasi filius obsequens Patri, tractus in vinculis charitatis, & veni non secus littus maris, non longè à terra, veni in altitudinem maris, veni in profundum abyssi, vbi aquae omnes, sub caelo sunt, operuerunt me, vbi sagittae Potentis acutae còpletæ sunt in me, vbi manus Omnipotentis percussit me, & brachium Domini dominatum est mihi, & in puluerem mortis reduxit me, & tempestas demersit me; ad eò ut crudelitas insatiabilis inimicorum

micorum meorum satiata sit pœnis meis. Ad duo colligit suam passionem, videlicet: *Quod à Patre sit derelictus, & ab hominibus afflictus.* De primo dicit, laboravi clamans. *Ad Dominum cum tribulaver*

quentium addit dolorum multitudini immensam magnitudinem, vim, vehementiam, acerbitatem. Iniustitia tribulantium notat summam dispositionem in tribulato. Odio habuerunt gratis, persecuti sunt iniuste. Iustus itaque perit, & innocens macatur: si iustus, nullum obduxit callum iniquitas, quia malum amarum est. Ergo ab omni passione, & dolore immunis est animus delicatus, præ teneritudine innocentia, ut vehementius vrât carbones defolatorij. Ideo erat agnus anniculus, non minoris ætatis, quando sensus vegeti nondum erant ad plenum; non maioris, ne idem sensus iam inciperent obrundi & obdurescere. Ita Dominus Iesus in virum perfectum, suam produxit passionem, ut validum corpus esset, aptissimumq; ad passionem sentientiam, & toletandas. Ergo & innocentia ad hoc deseruit, ut dolorum sensus sit vehementior.

Rursus si iustus, volens patitur, & quia vult offertur. Nō enim iniustus est Deus, ut iustum inuitum torqueat; quia per peccatū mors in hunc mundum intravit, & iustum æternumque decretum est, ut anima que peccauerit; ipsa moriatur. Salus autem iustorum à Domino. Si autem volens patitur, non ex tristitia, aut ex necessitate. *Hilarem enim datorem diligit Deus.* Ergo ex charitate, Sed qui sic iustus est, non ad mensuram iustus est, sed compos est iustitia omnis, ut nihil illi deficit in vlla gratia. Er ita vbi nulla iniquitas, nulla est refrigeratio charitatis. Super excellentissima igitur est charitas eius, adeo ut altitudo maris, & multitudo sonitus aquarum multarum, non valeat tantam extinguere charitatem, immo neque sui immensi caloris vel vnam scintillam detrahare, vel modicum imminuere. itaque, quia dilexit nos, lauit nos in sanguine suo, & pro nobis tradidit semetipsum: quantus amor, tantus dolor sit, necesse est. *Commendat enim in hoc charitatem suam, quod pro impiis mortuus est;* spiritus autem dilectionis non ad mensuram datus est illi. Ergo neque sensus doloris vllō terminatur limite, aut mensura. *Arenam maris, & pluuia guttas, & dies maris,*

Psal. 68. 4. clamans. *Ad Dominum cum tribulaver*
 Psal. 129. 1. *clamans, sed clamans laboravi; sed sub lingua mea labor, & dolor;* labor quidem, quia laboravi clamans: sed non ideo recessit dolor, aut transiit calix; quia lingua ipsa, quæ clamans rogauit, ut transiret hora, libens se commisit Patris voluntati, sublimis dens subdita. *Veruntamen non mea voluntas, sed tua fiat.* Lingua ergo & panem doloris sumpsit, & comedit vsque ad satisfactionem. Ergo *defecerunt oculi mei dum spero in Deum meum. Leuauit quidem oculos meos ad Patrem; unde venires auxilium mihi; sed consolantem me quaesui, & non inuoni.* Circumspexi, & non erat auxiliator: quaesui, & non fuit, qui adiuuaret. Ita defecerunt oculi mei, suspicientes in excelsum. Domine vim patior: responde pro me. Quid respondebit mihi cum ipse fecerit? cum ipse percusserit? cum ipse affixerit? cum in me posuerit ipse iniquitates omnium? cum voluerit ipse conterere me? Quomodo defecerunt? extenuati sunt laborantes, ut vltra intueri non possent altitudinem cœli. Sed & acius defecerunt; quia auxilium non venit, donec clauderentur in morte, ut non esset vltra spes in vita mortali. Ecce derelictionem, de qua clamans, & veluti conquerens dicebat: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me.*
 20. Alteram suæ passionis partem exprimit dicens: *Multiplicati sunt super capillos capiti, qui oderunt me grati: confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniusti. Que non rapui tunc exolebam.* Multitudo odientium, fortitudo persequentium, iniustitia tribulantium. Tria hæc innuunt, quantus dolor sit futurus in eo, qui tale odium patitur, talem persecutionem, talem tribulationem. Multitudo odientium multitudinem notat passionum atque tribulationum; nam odium omnes compellebat, ut mala infligerent, ut male affligerent, ut pessime confingerent luore suo carnes eius. Fortitudo perfe-

Exod. 11. 5.

21.

Rom. 5. 12.

Ezec. 18. 4.

1/a. 36. 29.

2. Cor. 9. 7.

Apoc. 2. 5.

Ephes. 5. 2.

Rom. 5. 8.

Ecclesi. 2.

maris,

sæculi quis dinumeravit? Altitudinem
 cœli, & latitudinem terræ, & profundum
 Sap. 11. 12. abyssi quis dimensus est? Sed hæc tamen
 Ioan. 3. 34. omnia in mensura creata sunt. Sed ad mē-
 Rom. 5. 5. suram Christo spiritus non est datus, cha-
 ritas verò per spiritum diffusa est. Ergo,
 charitas quoque sine mensura est immensa
 est nimia. O passio Domini nostri Ie-
 su Christi, quanta es, cuius mensu-
 ra immensurabili charitate mensura-
 tur. Quis loquetur potentias Domini?
 Psal. 105. 2. Quis explicabit patientiam Christi?
 Dirigamus corda nostra in charitatem
 Dei, & patientiam Christi, si forte capere
 valeamus, quod neque cœli capere pos-
 sunt, neque terra. Quam rectè per aquæ
 motum hæc nobis sanctissima passio figu-
 rata est: Terram si fodias, partem vnam
 moues, immota reliqua remanente. Aquæ
 si partem moueas, tota mouetur. *Cum tur-
 bata fuerit aqua.* Dicebat languens. Non
 pars aquæ, sed aquo. Fluctus fluctum ciet.
 Tota aqua; aquæ omnes, omnis possibi-
 lis passio passibilem patientem aggressa
 est, inuasit, submersit, circumuallit,
 oppressit. Audi vocem eius: *Circumde-
 derunt me sicut aqua tota die, circumde-
 derunt me simul. Circumdedderunt me canes*
 Eccl. 51. *multi, concilium malignantium obsedit me.*
 10. *Circumdedderunt me undique.*

22. Tam magna si est arbor crucis: certè, &
 fructus nimius erit in ea, vt vidit Daniel.
 Dan. 4. 9. *Ecce factus es, iam noli peccare. Ne
 deterius tibi aliquid contingat* Sanasset a-
 Aug. epist. qua illa materialis languidum corpus, sed
 ad Dona- Christi passio, quam illa figurabat, totum
 tist, hominem sanum fecit, quia Passio Domi-
 ni pretium est orbis terrarum. Passus enim
 totum orbem redemit. Quia pro omnibus
 mortuus est. O vtinam vellemus sanificari,
 non enim frustra interrogauit hominem
 Sapientia Dei. *Vu sanus fieri?* quoniam
 multi, despicientes semetipsos, qui proinde
 non curant, aut latagunt liberari ab in-
 firmitatibus suis. *Iam noli peccare* (inquit)
 ne deterius tibi aliquid contingat. Ergo
 quia dominata fuerat iniquitas, domina-
 tur infirmitas. Vtraque simul pulsa est ab
 Angelo nostro Iesu Christo, qui totum ho-

minem fecit sanum. Tu *vu sanus fieri?* Eccl. 30. 13
 Quis dubitet? Nam melius est corpus va-
 lidum, quam census immensus. Sed qua-
 ro, si cupis perpetua mentis & corporis sa-
 nitate gaudere? si totus *vu sanus fieri?* Pro. 2. 14
 Heu quot sunt, qui lætantur cum malefe-
 fecerint, & exultant in rebus pessimis!
 hanc deputat partem suam lætari, ac gau-
 dere, rem augere, carni obsequi, confor-
 mari huic seculo, supergredi in negotio
 fratrem suum, innocentibus insidiam, vo-
 luptatibus inquinari. Hi in cubilibus, &
 impudicitis, in comestationibus, & ebric-
 tatibus carnem fouent & nutriunt, spiri-
 tum negligunt; cor terrenis apponunt
 thesaurizantes sibi thesauros in terra, de
 cœlestibus neque cogitantes. His si dica-
 tur. *Vu sanus fieri?* quid poterunt respon-
 dere, nisi. *Hominem non habeo, qui mit-
 tat me in piscinam?* An tu non es homo? si
 hominem non habes, neque te ipsum igitur
 habes, quia tui compos non es: tu
 nullam super te habes potestatem, sub po-
 testate constitutus tenebrarum, & princi-
 pis huius mundi, qui te in villam mittit,
 vt pascas porcos. Vile mancipium diabo-
 li, hominem non habes, qui te in pisci-
 nam mittat. Quia Christi dona, & mor-
 tis eius beneficium spernis, sanguinem
 suum pretiosum pollutum ducis & infir-
 mum, quasi nec te lauare possit nec sal-
 uare. Estò habes hominem, qui impli-
 cet te negotiis sæcularibus, & dicat tibi.
 Veni nobiscum, insidiamur sanguini, o-
 mnem pretiosam substantiam reperie-
 mus. At hominem non habes, qui du-
 cat te ad Iesum, vt spiritus saluus sit. Ac-
 cessit ad eum quidam, petens vt frater suus
 diuideret secum substantiam, sed repulsus
 est. Temporalia ne quæras ab eo, vt in il-
 lis conuiescas, & delecteris; salutem
 corporis si quæras, animæ salutem spe-
 cta, vt per bona temporalia transeas ad
 cœlestia. Tunc clamabis, & exaudiet ipse,
 qui totum hominem sanum fecit. Clama-
 ne cesses, & dic. Saluum me fac, vt eu-
 stodiam mandata tua. Libera me de Æ-
 gypto, vt audiam in deserto legem tuam. *Ps. 118. 94.
 Adiuua me, & saluus ero, & meditabor in
 iustificationibus tuis semper. Vu sanus fieri* 117.
 hoc pa-

hoc pacto non deerit Saluator, præsto erit
 medicus, qui venit saluum facere quod
 perierat. Noë cur saluus factus est in dilu-
 uio aquarum multarum? Quia vir iustus atque
 perfectus cum Deo ambulauit. Cur cæteri
 perierunt? cur gigantes gemunt sub aquis?
 Ideo perierunt, quia non habuerunt sapien-
 tiam, quæ est timor Domini. Time Domi-
 num, & sanitas erit umbilico tuo, quia be-
 nefacit Dominus bonis & reëctis corde.
 Impij uero de terra perdentur, & qui ini-
 que agunt, auferentur ex ea. Ergo si sanus
 factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid
 contingat. Sic stete in Domino char-
 tissimi, ut salui sitis.

CONCIO SECVNDA.

ARGVMENTVM.

Ostenditur primò congruens esse, homi-
 nem recedentem à summo bono, malo
 ad quod accedit, puniri. Secundo, quam
 rationabile sit, hominem pati afflictio-
 nes illas que procul sunt à Deo, cum
 ipse procul fiat per creaturarum oble-
 ctationes. Et omnia Euangelio accom-
 modantur. In morali inuehitur, con-
 tra eos qui salutis desiderium parui-
 pendunt.

DOCET Salomon, Dominum
 delectari in cognitione, & sa-
 pientia nostra, eamque tueri,
 quin & donare, & augere ut
 sapientior fiat semper homo:
 contra uero abominari dolum, qui con-
 trarius sit ueritati, ait enim. Oculi Domini
 custodiunt scientiam, & supplantantur uer-
 ba iniqui. Scientia uero, qua oblectatur,
 non quæ uis scientia est, sed scientia Dei, de
 qua affirmat Osee Propheta, quod plus
 ualet, quam holocausta. Hoc ostenditur
 in hodierna historia Euangelij, ubi suam
 uirtutem Deus ostendit, sæculis præce-
 dentibus sanans quamcumque infirmitatem
 ad motionem aquæ in piscina, factam per
 Angeli descensum de cælo; nostris autem
 nihilominus suam facit notam potesta-

Tom. I. Bellintani.

tem, dum uerbo ipse suo totum hominem
 facit sanum, qui triginta octo annos ha-
 buerat in infirmitate sua; sed amplius per
 hæc quasi figuras illuminare nos intendit
 de mysterijs, sub his quasi sub cortice la-
 tentibus. Innuens hoc pacto quod per suam
 passionem saluos nos facit, & redimit ab
 omnibus malis. Reliquum est igitur, ut
 ad hæc oculos nostros intendamus, ut
 digni efficiamus, quos oculi custodiant
 & intueantur.

Vbi duas personas in primis attenda-
 mus, Angelum uidelicet, & infirmum:
 quorum ille sanctus erat. Angelus enim
 erat Domini, descendens de cælo. Hic
 autem peccator, cui propterea dixit Do-
 minus. *Ecce sanus factus es, iam noli pecca-
 re.* Inter hos, medius intercedit Domi-
 nus, sanctus, & peccator: de illo dicente
 Apostolo. Eum, qui non nouerat pecca-
 tum, pro nobis peccatum fecit, ut nos effi-
 ceremur iustitia Dei in ipso. Quod Chri-
 stus non nouerat peccatum, in hoc stat
 eius sanctitas, quia innocens, impollutus,
 segregatus à peccatoribus, in quo Pater
 sibi bene complacuit. Quod Deus Pater
 illum, pro nobis peccatum fecit, hæc sunt
 iniquitates nostræ super illius dorsum po-
 sitæ, quibus omnibus ne quidem peccator
 modo factus est, uerum & peccatum ipsum:
 non quidem ex se peccator, quia pecca-
 tum non nouit, sed aliunde factus, & sic
 reputatus, tollens peccata mundi. Hic
 uenit in mundum, ubi erat multitudo lan-
 guentium, cæcorum, aridorum, dica-
 mus magis mortuorum: nam in Adam
 omnes moriuntur in peccatis suis: Venit
 autem ut destrueret mortem, illu-
 minaret autem vitam.

Propter hoc duo ueniunt hic confide-
 randa; Alterum, quomodo iste sanctus
 descenderet in piscinam, ut sanarentur
 infirmi; Alterum quid causæ fuit, ut ad
 sanandos infirmos oportuerit illum in a-
 quas intolerabiles passionem simul introi-
 re. Descensus, in piscinam est assumptio
 infirmitatis nostræ, in qua aquæ tribu-
 lationum ingressæ sunt usque ad animam
 eius; atque ita pœnam tulit peccatorum
 nostrorum. Ut autem sciamus quare per
 passio-

2. Cor. 5. 21.

Heb. 7. 26.
 Mat. 17. 5.

2.

Q

Rom. 5. 12.

passiones suas, nos à culpis nostris voluerit liberare, decretum illud, quod intrauit in hunc mundum per peccatum mors, ad mentem reuocandum est: & illius decreti ratio querenda est; quæ duplex esse videtur. Primò enim rationabile est, atque rationi congruentissimum, quòd homo recedens à summo bono, malo, ad quod cecidit, puniatur. Secundo, qui per delectationes in creatura repertas, à Deo elongatur, consonum est, vt sustineat tribulationes, quæ procul sunt à Deo. Quas rationes cum expendimus, illicò videbitur, quare Saluator per pœnarum sufferentiam peccatoribus decreuerit remedium adhibere. Vtile autem valde est, rationes illas considerare; quamobrem, videlicet, iuste peccanti sit attributa pœna. Eas itaque attentè consideremus.

3. A secunda exordientes, quod videlicet tormento torqueatur, qui à rectitudine oblectamento obliquauit. Non enim nisi peccans patitur. *Quoniam Deus mortem*

Sap. 1. 13.

Ezec. 33. 11.

Sap. 1. 16.

*non fecit, nec latatur in perditione viuorum, quin etiam non vult mortem peccatoris, sed magis, vt viuat. Impij autem, manibus, & verbis accerserunt illam: & æstimantes illam amicam, defluerunt & sponfiones posuerunt ad illam. Hoc dicit Sapiens. Quia homines delectati in peccati suis, & animo illis irreuocabiliter coniuncti, quasi sponsi cum sponsa sibi ipsis mortis fuerunt causa. Ergò quod homo infirmus sit, hoc est, quia peccator est, & quo plus peccat, eò deterius se habet. Culpæ enim debetur pœna, nam si malefeceris, statim (inquit) in foribus aderit peccatum tuum. Aderit (inquam) puniens, & affligens, secumque punitiorem adducens. Quo docemur ne amicam æstimemus mortem, id est, ne ea, per quæ mors intrat per fenestras nostras, diligamus, aut sectemur, memores illius prouerbij, & saluberrimæ monitionis: Præbe, fili mi, cor tuum mihi, & oculi tui vias meas custodiant. Quod est, corde beneuolo & attento ausculta monitiones meas, & diligenter intueri quæ te doceo. *Fons enim profunda est meretrix,**

Gen. 4. 7.

Prov. 23. 16.

Et si hoc sapientis est considerare, quòd stimulus mortis peccatum est; non enim feriret mors, nisi acutam illam, & aculeatam, peccatum reddidisset: & quòd per dulces illecebras trahitur homo ad peccatù; vnde tribulatio & angustia fuit in omnem animam operantem malum. Deniq; quod hoc cum ratione congruit maximè, quo enim magis refarcienda est inordinata delectatio, quàm ordinata pœna? Illicite voluptati quid propriè magis debetur, quàm inuoluntariū tormentum? Num merito comedentes de ligno, quod bonum erat ad vescendum, aspectuq; delectabile, non damnati sunt alter

& puteus angustus aliena. Insidiatur in via quasi latro, & quos incautos inuenerit, interficit. Per meretricem, & alienam omnia intelligit, quæ sensum oblectant & illiciunt: vbi casus est frequens, periculosus, & perniciosus: sunt enim quasi puteus profundus, & angustus: Profundus, quia profundè peccauerunt, qui vana secuti sunt, & à Deo se quam longissimè distraxerunt: Angustus, vt vix inde se se possint eripere & saluare. Propterea hæc delectabilia sapiens latroni assimilat, qui, quos viderit incautos, crudeliter interficit. Cautè ergò ab hoc te disiunge, nam si incautus incidis in latrones, non te relinquent semiuivum plagis impositis, sed potius interficient. Æstimantes illam amicam, defluerunt (dixerat prius Salamon) id est, deciderunt à statu suo, perdidit propriam dignitatem, & euauerunt in cogitationibus suis, & ad nihilum redacti sunt: & nescierunt: nam obscuratum est insipiens cor eorum. Dum amicam homines æstimant mortem, & lætantur cum male fecerint: stultitia quidem est gaudium stulto. At qui stultitiam hanc tandem vidit, scriptum reliquit. Dixi in corde meo. Vadam & affluam diuitijs, & fruor bonis, & vidi quod hoc quoque esset vanitas. Risum reputavi errorem, & gaudio dixi. Quid frustra deciperis? magnus certè error, perniciosaque deceptio, lætantem, & gaudètem mororem consequi, & in puncto ad inferna descendere.

4. Et si hoc sapientis est considerare, quòd stimulus mortis peccatum est; non enim feriret mors, nisi acutam illam, & aculeatam, peccatum reddidisset: & quòd per dulces illecebras trahitur homo ad peccatù; vnde tribulatio & angustia fuit in omnem animam operantem malum. Deniq; quod hoc cum ratione congruit maximè, quo enim magis refarcienda est inordinata delectatio, quàm ordinata pœna? Illicite voluptati quid propriè magis debetur, quàm inuoluntariū tormentum? Num merito comedentes de ligno, quod bonum erat ad vescendum, aspectuq; delectabile, non damnati sunt alter ad labo-

Prov. 23. 14.

Ecclesi. 1.

Gen. 3. 16.

ad labores, altera ad dolores, vterque in exilium, vbi terra germinat spinas, & tribulos? Idem sensus, qui oblectatur, et in passionem sentit. Idem qui peccauit, penam soluit. Punitio autem peccato cum sit contraria, vt in supplicio consistat, oportet, quando per delectationem peccatum est. Lætitiam non verat Deus, quin iubet magis: hoc tantummodo præscribit, vt in conspectu illius capiatur, & gaudeamus in Domino. Ad quod vt animum nostrum erigeret, atq; ad se dirigeret, iussit, vt in quibus gaudendum esset coram illo, de his in primis offerrentur illi primitiæ. Ideo lex postquam de primitiis offerendis dedit mandata, illico subdit. Et epulaberis in omnibus bonis, quæ Dominus Deus tuus dederit tibi, & domui tuæ; ru & Leuitis, & aduena, qui tecum est. Vbi vides legem velle quod & proximus noster particeps sit lætitiæ nostræ. Sancta ergo & salubris est delectatio, quæ Deum sibi finem statuit, & proximo communicatur. Qui autem à Deo fornicantur, hi ab ipso perduntur, vt quantum fuerunt in deliciis, tantum in tormentis affligantur, sicut de Babylone decretum fuit. Rectè ergo Salomon post supradicta infert. Cui vix? cuius patri vix? cui rixæ? cui foueæ? cui sine causa vulnera? cui suffocatio oculorum? Nonne his qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis? Vini proposuit exemplum, quoniam in ipso luxuria est, delectat potatum, & ad inhonestas rursus impellit delectationes. Et quoniam ebrietatem creat, mala retigit, quæ plurimum inde sequuntur, videlicet, molestiæ, rixæ, casus, confusio. Hæc, & hic contingunt, & quæ post hanc vitam consequutura sunt, aperte designant.

Altera huius retributionis, hæc est ratio manifesta. Quod qui peccat, à Deo recedit, abiens in regionem longinquam. At Deus, qui bonorum omnium auctor est, in se bona omnia continet, & est ipsemet bonum omne; adeo vt nihil boni extra ipsum possit reperiri. Quæ res cum sit, necesse est prorsus, vt qui Deum derelinquit, expers sit bonorum omnium. Quamuis autem hoc absolute contingere non

valeat, nam & ipse peccator bonum est quoddam à Deo factum, & quæ sunt, bona sunt omnia, extra quæ nihil est, nec quidquam esse potest, vt necesse sit, quidquid est & bonum esse, & in bonis esse. Attamen quoniam ipse sua voluntate peccator à Deo disiunxit, vt Deus ipse illi bonus non esset, qui bonus est his, qui recto sunt corde, & cum innocente innocens erit, & cum peruerso perueretur. Idcirco huic peruerso homini nihil est bonum, quoniam nec ipse Deus illi bonus est, vt merito de quodam homine dictum sit. Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille.

Si sic ergo malum est ei, quod sit natus, id est, natura ipsa sua malum est illi, quia repleta est malis anima eius, & bona quæcumque illi mala sunt: Audi in Jeremia Dominum promittentem. Si non ambulaueritis post Deos alienos in malum vobis metipsis, habitabo vobiscum. Et infra. Ecce vos confiditis vobis in sermonibus mendacii, qui non proderunt vobis, furari, occidere, adulterari, iurare mendaciter, libare Baalim, & ire post Deos alienos, quos ignoratis. Et dixistis. Liberati sumus, eo quod fecerimus omnes abominationes istas. Vides delineatos peruersos homines, qui in peccatis suis sibi bene esse, fallaciter arbitrantur? In malum sibi ipsis certò id faciunt; ipsi sibi mala creat omnia. Nunquid me ad iracundiam prouocant (dicit Dominus?) Nonne semetipsos in confusione vultus sui? Ne itaq; Deo ascribas, sed tibi ipsi mala tua, molestias, aduersitates: cur enim Isaias dicit. Vnusquisq; carnem brachii sui vorabit; Quamuis enim de preliis, & contentionibus muris populi loquatur; hoc tamen maxime ad damnatos transferendum est, qui etiam à Salomone inducuntur contra seipsum indignatos, ac dicentes. In malignitate nostra consumpsi sumus. Ergo iam nolite peccare, ne detur vobis tibi aliquid contingat. Cum scriptum sit. Maledictus, qui non permanet in sermonibus legis huius, nec eos opere perficit. Et dicet omnis populus Amen. Quid est dicere Amen, nisi confirmare, quæ à Deo statuta sunt; qui verò approbauerunt illa? profecto populus ipsemet, qui illas

Q 2 spon

Deut. 16.

Apost. 18. 7.
Pron. 23.

Psal. 71. 1.

Psal. 17. 26

6
Matth. 26.
24.

Jer. 7. 6.

Jer. 7. 19.

Isai. 9. 20.

Sap. 5. 13.

Deut. 27.
26.

sponte sua subiit maledictiones, legem transiens. Certa est ergo malorum punitio. Videte igitur quomodo caute ambuletis, ne vos ipsi vltro neque descendatis in infernum. Et ideo. *Qui cogitat mala facere, stultus est.*

Prout. 24. 3

SECUNDA PARS.

7 **E**X hoc iam posito, quod poena erat culpa soluenda ac dimittenda, manifeste conficitur, quod qui saluare venerat peccatores, si consilium decretumque Dei corrupturus non esset, passione atque tribulatione auferre peccata deberet. Quae res lege ipsa probatur, quae iubebat *pro peccatis sacrificia offerri, simul remissionem illorum pollicens.* Quid vero hostiae immolatio? Nonne ostendit, per vnius poenam, alterius dimitti culpam? Quid enim hostiae illae peccassent? Et tamen illarum mors alienorum peccatorum remissionem faciebat. Ergo innocenti passio, peccatorum erat futura salus. Vbi in prima altaris institutione nobile aperitur mysterium.

8 Lata decem verborum lege in monte

Exod. 20. 1

sancto, voce delapsa à magnifica gloria, quam postea Deus ipse digito suo scripsit in tabulis lapideis, praecipit hoc suum

Exod. 31. 18

singulare Deus explicauit. *Non facietis*

Exod. 20. 23.

Deos argenteos, nec Deos aureos facietis vobis. Altare de terra facietis mihi. Quam-

quam enim statuerit in lege, quam tulerat ne facerent sculptile, repetit tamen, tum ut fortius imprimatur, tum ut ablegat eos ab occasione faciendi simulacra & ea venerandi, iubens iam nunc, non simpliciter ne faciant sculptile, verum ne faciant Deos argenteos, nec aureos; Facile enim trahitur homo rerum pretiositate ad eas venerandas: quem ut vitarent errorem, sedulo moniti sunt tandem à Ieremia, quando fuerant in captiuitatem abducendi in Babylonem. Cum autem moneat Paulus, cauendum ab auaritia, quae est idolorum seruitus; putauerim solitos fuisse homines mundi thesauros suos cogere ex idolis aureis & argenteis, quasi Dij ipsi se tutarentur, ut non subtraherentur aut diriperentur.

Bar. 6. 3.

Quamobrem Rachel furata est

Eph. 5. 5.

Gen. 31. 30

Gen. 31. 30

Gen. 31. 30

Deos Patris sui, quos certum videtur illos non fuisse furatam, si non ex auro vel argento essent. Quae res mihi persuadet, Deum voluisse in primis auertere populum suum ab auaritia, tanquam à radice malorum atque diuinæ legi directè contraria. Quod canens Propheta testatur. *Inclina cor meum Deo in testimonia tua, & non in auaritiam. Radix enim omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes errauerunt à fide.* Ait Apostolus. *Ut videas, quam sapienter legi subdidit deo argenteos, nec Deos aureos facietis vobis.* Propterea enim quoque hic de illis adorandis non facit prohibitionem: sed materiam duntaxat, ex qua faciant illos commemorat, ut intelligamus ad illam potissimum spectasse, ne vehemens esset illecebra ad idola cum faciendâ tum seruandâ & adorandâ.

Contra verò iubet. *Altare de terra facietis mihi.* Sic docens, simplicem inuitum ad Deum eiusque cultum haberi debere. At verò sicut in Diis aureis auaritiam tollit, sic in altari terreo abstractionem à mundi concupiscentia docet, quod hæc sit compendiosa admodum via ad diuina mandata custodienda. Unde tales voluit esse Apostolos suos: talis in primis voluit ipse noui testamenti mediator esse perspicue, ut veniens ad eum princeps mundi, nihil prorsus sui inueniret in illo, & verè non haberet. Verè namque Verbum caro factum, altare est de terra factum: quoniam veritas de terra orta est, & est fructus terræ sublimis, & aperta terra genuit Saluatorem; & hac de causa potissimum altare Christus est, quoniam per ipsum redemptionem habemus peccatorum. In altare autem fiebant sacrificia pro peccatis.

Ioan. 1. 14

Psal. 84. 11

Isai. 4. 2

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

Isai. 45. 1

vt quam

vt quam zelores sit salutis nostrae Deus intentus consideres, qui data lege, etiam illius transgressoribus modum adhibet redimendi illius transgressiones. Simul ergo quod & ad cultum suum, & ad fructum nostrum erat, sapienter instituit. Altare videlicet, ubi eorum facerent sacrificia. Altissimo autem mysterio iubet, vt de terra fiat altare. Quoniam ipse, qui hominem de terra formauerat, homo futurus erat, caro factus, & de terra ortus, vt in hac humo, quae est homo, esset ipse altare ad Deum colendum hominemque saluandum. Neque altare esset modo, sed hostia quoque Deo offerenda, ad illum tum glorificandum tum propitiandum. Cuius, si humilitas in eo, quod de terra fieret: in eo quod fieret de lapidibus non sectis, innocentia demonstrabatur; inde videlicet amoto humano opere & artificio, sed integra existente natura, qua opus hominis in principio corruptit. Atque ita duo illa Christi mysteria potissimum, videlicet Incarnatio & Passio, hac nobis figura demonstrantur. Primum quidem in hoc, quod iubet Deus. *Altare de terra facietis mihi.* Alterum vero dum dicitur. *Quod si altare lapideum fecerit mihi, non edificabis illud de lapidibus sectis, si enim leuaueris cultum super eo, polluetur.* Terreus est Christus, quia veritas de terra orta est. Lapidus, quia posuit faciem suam, vt petram durissimam: quin verè petra & lapis angularis, & quadratus, cuiusmodi erat altare, super quo Iudaei cultum indigne leuantes, illud polluerunt. Qui cultus fuit iste? lege Zachariam, & audies. *Framea suscitare super pastorem meum, & super virum coherentem mihi. Percute pastorem & dispergentur oves.* Framea, quae est gladius, & cultus, qui est potestas iudicialia, iuxta quod de potestate scribit Paulus. Non sine causa gladium portat. Nunquid non suscitata est super Christum, quando Pilatus dixit: potestatem habeo crucifigere te? Quam Christus illi de caelo datam asseruit. Vt verè dixerit Deus Pater: *Framea suscitare super pastorem meum.* Et quid fuit illa magna persequutio, per quam Dominus Iesus ad totantalsque passiones adactus est, nisi cul-

ter iste leuatus super eum?

Ad forsitan quares, quomodo potuit cultro isto is pollui, qui est Sanctus sanctorum? En tibi obitio Apostolica verba. Quanto magis putatis, deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcauerit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit? Si sanguinem istum sanctissimum polluit Christianus, qui in illo sanctificatus est, dum peccat voluntarie; quomodo non illum magis polluerunt Iudaei, qui crudeliter illum fuderunt? qui maledictis persecuti sunt Christum: qui malefactorum appellarunt & seductorem: & condemnauerunt ipsum Iesum reum esse mortis, dicentes. *Morte turpissima condemnemus eum?* Sap. 2. 20. Et quid dicit Deus ipse sanctus in Malachia Propheta? *Offeris super altare meum panem pollutum, & dicitis: In quo polluimus te? In eo, quod dicitis. Mensa Domini despecta est.* Ergo & ipse Deus se pollutum arbitratur, dum polluitur atque despicitur eius altare per indignas oblationes in eo factas. Non ergo polluerunt Iudaei hoc altare, quod est Christus, illi tam indigna imponentes? tam turpia? tam crudelia? ac demum mortem turpissimam? Sicut ergo illi sanctitati non derogant iniquitates, quas in illo posuit Deus, sic neque pollutiones Iudaeorum, quibus pollutum ducunt, id efficiunt, vt non sit sanctus, innocens, impollutus. Nunquid vero nomen Domini non est sanctum in se, quod tamen populus polluit in gentibus? *Es ingressi (inquit) sunt ad Gentes, & polluerunt nomen sanctum meum.* Ezech. 36. 20.

Sed quid ibidem ait Dominus, promittens liberationem populi de captiuitate, & eiusdem exaltationem & sanctitatem in terra sua? *Non propter vos ego faciam, domus Israel, sed propter nomen sanctum meum, quod polluis in Gensibus. Et sanctificabo nomen meum magnum, quod pollutum est inter gentes, quod polluis in medio earum.* Ergo pollutio nominis in causa fuit quod illud Deus sanctificaret, sanctificans populum ipsum. *Et effundam (inquit) super vos aquam mundam; & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris.* Ergo pollutio altaris nostri, quod est Christus, est sancti-

Tit. 2. 14. sanctificatio nostra. Qui dedit semetipsum pro nobis, ut mundaret sibi populum acceptabilem. En polutio magna. Factus pro nobis maledictum; quia scriptum est: Maledictus omnis, qui pendet in ligno. Ecce sanctificatio nostra, Christus nos redemit de maledictione legis, ut in gentibus benedictio Abraham fieret in Christo Iesu.

Gal. 3. 13. Vbi iam tandem intellige, cur dando Deus modum construendi altaris sui, verba ista interposuit: *Veniam ad te, & benedicam tibi.* Dum facies mihi altare de terra, veniam ad te factus homo. Dum de lapidibus, leuans cultum super eo & polluens, non benedicam tibi. Sanctus in veritate, pollutus in apparentia & aestimatione. In veritate sanctificat & in conspectu omnium: propterea Angelus sanctus mouit aquam tribulationum, ut sanaret omnes infirmitates nostras, & redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum. Ecce quomodo per poenam erat culpa delenda.

12. Sed hoc distinctius demonstratur eiusdem duabus rationibus, quibus ostendimus, peccantes mereri supplicia. Quarum altera est discessio a creatore: Altera est delectatio in creatura ex discessione a Deo bonorum omnium auctori. Id sequitur, quod dicit sapiens: Ut impijs & peccatoribus bona in mala conuertantur. Quando enim bonum proprium, quod est eius vita, malum est illi, ac propterea mori desiderat, sed in cassum; quod aliud bonum, bonum illi esse potest: Deus ipse, quem voluntarie reliquit infelix, iam non est bonus illi, sed seuerus, sed aduersarius, sed iudex, vlciscens, cum ipse sibi illum contineat hostem, & indignationis plenum. *Quoniam vero in manu Dei sunt omnes fines terra, propterea accipiet armaturam zelus illius, & armabit creaturam ad ultionem inimicorum.* Atque ita pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Hæc est prima causa. Altera est, quod ideo peccator recedit a Deo, quonia in creatura delectatur. Stultitia quippe est gaudium stulto, nam in umbra rerum delectatur, non in veritate: sicut somnians bibit, & cum expergefactus fuerit, lassus adhuc sit. *Est enim in vanitate rerum temporalium non veritas & letitia.*

sed afflictio spiritus. Qui ergo venit tollere peccata mundi, his duabus vijs statuit portare dolores peccatorum. Primum, ut omnes illi aduersarentur: quando enim Deum dereliquentium poenam subiit, a Deo decens fuit ut ipse derelinqueretur. Quod quantum supplicium ipsi fuerit, exploratum nobis moriens fecit, dum clamauit: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me.*

Quæ derelictio elongatio fuit a salute: vnde in Psalmo post querimonium dixit. *Longè a salute mea verba delictorum meorum.* Peccata (inquit) mea; non quæ feci, sed quæ accepi, in causa sunt, quod Deus non quiuisset, sed Deus meus, quem noui, quem colo & amo, cuius ego sum, non vnus tantum de populo, sed filius de vtero, is me derelinquens elongauit a me salutem meam, adeo ut ei cum veritate dicam. *Deus meus, clamabo per diem, & non exaudiet, & nocte: & hoc tamen non ad insipientiam mihi, quia non insipienter rogauit, sed cum humilitate, cum ratione & affectu. Quod si Deus dereliquit, quid ceteri?* Ego autem sum vermis & non homo, opprobrium hominum & abiectionis plebis. Omnes videntes me, deriserunt me. Tribulatio proxima est, & non est qui adiuuet. Circumdederunt me vituli multi, tauri pingues obfederunt me. Aperuerunt super me os suum, sicut leo rapiens & rugiens. Longum nimis esset, enarrare quemadmodum ab omnibus passus sit Dominus, quando & ab his, qui compatiiebantur, patiebatur. Quin & proter homines cetera omnia. Passio quidem est hominum salus. Quidni ergo quæ ad hominum ministerium creata sunt, ea omnia huic addicantur passioni, per quam saluari & liberati sumus: vincula, flagella, lapides, id est columbar, spinæ, ligna, vinum, mirra, acetum, arundo, hyssopus, terra, aer, vnguentum, purpura, vestes, alca, gladius, fustes, clamus, lancea, mallei, & quidquid ad affligendum fuisset idoneum, nihil profusus defuit, ut ab omnibus patereretur, qui pro omnibus patiebatur, ut hominum salutem inferrent, quæ in ministerium hominis producta fuissent. Quin etiam sicut ab hominibus patiebatur, ut illos

illos ipsos emundaret, haud fecus quæ hominis peccato infecta erant, ea ipsa passionem illam efficerent, qua munda facta sunt omnia.

14. Hac via ad tormenta ventum est, quæ oblectamentis opponerentur, quibus homo peccauit. Si enim dilectiones in dextra vitiones efficiunt, & torsiones in sinistra; qui, quæ non rapuerat venit exolvere, is peccantium dulcedines debuit suis amaritudinibus compensare. Quod ipse per Prophetam innuerat antè, dicens. *Dederunt in escam fel. & in siti mea potauerunt me acceto.* Hæc est mensa parata in conspectu suo; hic cibus, quo perfecit opus Dei; hic victus, quo vitam suam transegit, ac demum terminauit. Manducauit primus Adam eiectus de loco voluptatis *panem laboris*, nempe in sudore vultus sui. Secundus verò Adâ manducauit *panem doloris*, nō eiectus de loco voluptatis, sed deiectus in lacu miseræ, & in Oceanū omnium tribulationū. Quæ aquæ intrauerunt vsq; ad animam illius, vt esset dolor eius in conspectu illius semper, qui pauper fuit & dolens. Ne fortè putares, quod non fuisset auctus dolore cordis intrinsecus: idèd protestatur. *Terrores tui conturbauerunt me.* Si enim vera est sapientia illa sententia. *Cor sapientium vbi tristitia est.* Qualis fuit Christi, qui ipsa sapientia est, tristitia cordis & dolor? *Qui terram vidit repletam iniquitate? Quem verè tenuit defectio pro peccatoribus dereliquentibus, legè Dei, blasphemantibus nomen Dei, illius promissiones iridentibus & minas, æternamque salutem habentibus pro nihilo? Et gladius, si animam illius pertransiuit, carnem profecto infirmam non dereliquit intactam; adeo vt à planta pedis vsque ad verticem capitis nō esset in eo sanitas, sed tribulatio & angustia. Numquid illo fortior Iob dicens. *Quis det, vt veniat petitio mea; & quod expefito tribuat mihi Deus; & qui cepit ipse me conterat, soluat manum suam & succidat me? & hæc sit mihi consolatio, vt affligens me dolore, non parcat, nec contradicam sermonibus Sancti.* Et absque dubio, si ad tolerandum magis quam Iob Dominus*

Iesus non fuit paratus ac promptus, neque igitur dolores Christi, illius calamitatè superauerunt, & nihil tamen est ad cruciatum Saluatoris, quod de Iob scriptum est. Egredius a facie Domini, nempe Satan, percussit Iob vlcere pessimo, à planta pedis vsq; ad verticem eius; quia testa saniem radebat, sedens in sterquilino. Hæc est mystica aqua motio, quam fecit Angelus de cælo descendens, vt eius liuore sanaremur.

15. Qui ergo primus, id est, promptus in piscinam post motionem aquæ descendit, hic sanatur, à quacumque detineatur infirmitate. Tu ergo *vis sanus fieri?* aqua mota te suscipiat: Non poterat tuis passionibus sanari, etiam si viuens in infernum descendisses. Homo non erat, qui neque alium quemquam posset liberare; propterea quod omnes declinauerunt, omnes peccauerunt. Non est, qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. Ideo Angelus Domini descendit de cælo. Angelus (inquam) segregatus à peccatoribus: homo quidem verus, sed in similitudinem hominum factus, qui erant peccatores, propter similitudinem carnis peccati. Et quoniam verus Angelus passioni subici non poterat: iste noster paulò minus ab Angelis minoratus est, sic descendens in aquas, vt aqua intraret vsque ad animam eius, vt verè dolores nostros ferret. Ecce iam saluberrima aqua mota est. Num modo tu solus interra eris in quiete, expers aduersitatis? non ita profecto. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. Descendit Angelus; descende & tu post motionem aquæ, si *vis sanus fieri*, communicans Christi passionibus, sequens illum, te ipso abnegato, tollens crucem tuam. Sed heu vix apparet cohors, vt Christum apprehendat, & discipuli eius omnes fugerunt. Pareat illis Deus. Nondum mota fuerat aqua, nondum fuerat infirma caro sanata, & roborata. At post motionem aquæ, Ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro homine Iesu contumeliam pati. Tu etiam post motionem aquæ fugis, crucem abhorrens. Profecto si *vis sanus fieri*, illuc intrare

15
Ps. 133. &
52. 4.
Rom. 3. 23.
Heb. 2. 7.
Psal. 68. 1.
Isa. 53. 4.
1. Pet. 2. 21.
Matth. 26.
56.
Act. 5. 41.

intrare te conuenit, vbi Angelus descendit de caelo; calicem bibere, quem bibit. Sanator tuus; crucem portare post Iesum. Si lignum vitæ vitam æternam ostendebat, locus deliciarum facilitatem signabat, qua homo institutus potens erat frui gloria cœlesti.

16 At hominem inobedientia tanto bono reddidit vacuum, vt iam sicut labore vitæ transigebat temporalem, ita ad æternam, nisi per magnos labores non posset peruenire. Quod si Christus labore suo redemit nos ab omni iniquitate, non tu tamen absque labore comedes fructus suæ passionis, donec redemptionem quoque corporis consequaris.

Rom. 8.10. *Nunc vivit quidem spiritus per iustificationem, quia iustificati sumus à peccato. Corpus autem mortuum est propter peccatum,* quod quoad pœnam in illo hætenus non est deletum. Nam non adhuc mors dominatur in corporibus nostris,

1. Ti. 2.3. neque ergo à laboribus ereptum est. *Labor ergo sicut bonus miles Christi,* non in remigando, nõ hoc mare magnum arando, non terram colendo, aut negotiis te secularibus implicando; idè quod hi labores fructus sunt peccati. Labora magis in militia Christi, in sequela Christi, in cruce ferenda, vt Christum imiteris: atque ita vt Christo compatiens simul & glorificeris. O stulti, qui deliciis fruentes huius mudi, ad complexum se arbitrantur Domini in cœlis peruenire! Ruth, vt à Booz duceretur in sponfam, à focu istam accepit iustificationem: *lauare, ungere, & induere cultoribus vestimentis:* Congrua ornamenta illi conuubio. Nostro aliq̄ conueniunt dispositiones, alterius modi præludia; cuiusmodi ornatur sponfus, eiusmodi debet & sponsa decorari. Christus in cruce spinatus, laceratus, afflictus, cruciatus, lassitudine & tormentis ad scim vsque: Ita & Christianus debet aptari & cõformari. Quin Booz ille oculos in armenta non iniecit, cum esset nox, sed iam antè prænoscentis, quod puella hæc mulier esset virtutis, grati habuit, quod non iuuenibus cõiungi vellet, sed hominem iam ætate cõfectum postulare. Dixit enim: *Benedixit es à Domino filia, & priorem misericordiam posteriore su-*

Ruth 3.3. *perasti. Quia non es secuta iuuenes pauperes sine diuites.* Quod tamen scilicet fecit; certum est, deliberatum est. Placencia opus est linquere, crucem amplecti, mundi florem spernere, Christi crucifixi exultimare fructus atque decerpere. O homines, o Christiani, o fideles animæ, ad cor stringite hanc recordationem, nempe quod aliundè, quàm per crucem ad verã sanctitatem non ascendit æternamque salutem.

MORALE,

MULTITUDO languetium in quinque porticibus expectantium aquæ motum, vt est certa significatio communis omnium desiderij, de sanitate & salute, Ità & præostendit, quod huius Angeli descensus in aquam erat desideratus cunctis gentibus. Quæ duo vtinam in Christianis omnibus reperirentur. Salutis desiderium si verè esset in nobis, eò nos conferremus, vbi speratur salus. Quæ quia in cruce tantum est in qua salus mundi pendit, stant iuxta Crucem Iesu, qui inuocant nomen Domini. *Omnes enim qui inque inuocauerit nomen Domini, saluus erit,* Verum vbi est ad piscinam multitudo ista languetium? Magnus infirmorum numerus, magnus & immensus, & non habet finem. *Omnes enim peccauerunt, & egent gloria Dei. Et nusquam est sanitas. Quoniam in Adam omnes moriuntur. Infirmus enim hæc est mortem.* Sed, o tantus infirmorum cæcus, *vis sanus fieri?* sed neque me ipsum noui ægrotum esse. Sanus sum, fortis, valens, & nullius ego.

Heu qui infirmus, infirmum se esse non nouit, graui nimium infirmitate laborat; de illo actum est. *Magna infirmitas, cæcitas.* Dixit autem Dominus ad quosdam, qui in se confidebant & dicebant. *Nunquid & nos cæci sumus sicut cæci essetis, peccatum nõ haberetis; nunc autem dicitis, quia videmus, peccatum ergo vestrum manet.* Et cæcitas quidè peccati sequela est & effectus. Ambulauerunt enim, vt cæci, quia Domino peccauerunt; Exæcat enim in malitia. Sed is potissimum laborat in extremis, qui cum cæcus sit, se videntem iactat; & cum infirmus sit,

17

Ro. 10. 13

Ro. 3. 23

1. Cor. 15

18

Ioh. 9. 40

Soph. 1. 17

Sap. 2. 21

mus sit, se fortem & validum arbitratur. Et propterea, o tu, desperata est plaga tua; quis me debitor tibi? Aperi oculos tuos & vide, o homo, infirmam valetudinem tuam, ut sanitatem concupiscas. Nec te decipiat caro infirma, nec te mundus fallat, qui semper transiens & nutans firmitate nullam habet, nec te diabolus circumueniat, qui tum verax fuit, quando interroganti Domino: Unde venis? respondit. *Circumuisi terram, & perambulauit eam.* Et à Ioanne. Stans, vilis est super arenam. Hæc tibi isti promittunt, vim, fortitudinem, sanitatem. Sed certe infirmus es, debilis, & absque fortitudine vadis à facie tribulantis.

Iob 17. Quid mirum si tot in peccatis moriuntur? si diabolo, qui mortis habet imperium, tanta subicitur multitudo, ut *Princeps mundi* ab ipsa veritate dicatur? Heu cur vos asseritis esse videntes? validos? quæ est ruina vestra & mors? Neque expecto hæc, auribus audite, re video. Te peccatorem fateris, annuo. Sed eò rem adducam, ut te plusquam verbis sanum iactare exploratum sit. Num peccandi fugis occasiones? Num vitas peccantium Synagogas? Nû à splendidis conuiuuiis declinas? Num horres contuenti cula, vbi offenditur, blasphematur, ignoratur Deus? Num choreas detestaris, tot delictorum causas? Num reiciis negotiationes, quæ sine iniquitate minimè possunt exerceri? Num latam nõ calcas viam, quæ ducit ad perditionem, per quam permulti ambulat? Summa. Num cautè ambulat, vbi periculis referta sunt omnia? Ergo non times, sed amas periculum, propterea, quod vel te validum arbitraris quasi nequaquam in illo periturum, vel, quod magis puto, mortem non reformidas, neque tibi cura est illam euadere, neque interim bene valere.

Iob 12. 14. **Iob 14. 30.**

19 Quæ causa est, quam obrem non ad piscina iaces, sed per plateas cursaris per viros, per domos, per decuia, per inuia, per spatiosa, per angusta, quod refert sensus, quod te impellit appetitus, quo te propensum facit caro, quo te mundus inuitat, quo te excitat hostis infernalis? Ruth, spicas collectura, nequaquam passim ac sine delectu putauit quocumque eundem sibi,

Tom. 1. Bellintani.

sed vbiicumque (dixit illa) clementis in me patrisfamilias inuenero gratiam, certam conditionem sibi statuit loci quo pergeret, quam etiam, Deo sic disponente, assequuta est. At vos, vel nõ bonam spectatis, vel nullam, sed incautè. Ambulatis quasi insipientes, non quasi sapientes, quærentes non quæ sursum sunt, sed quæ sunt super terram: ut non immerito à sapiente sic dictum. *Cogitatio stulti peccatum est.* Peccatum est (inquã) ut propriè peccatum dicitur culpã quia cogitat mala facere, quod qui fecit, ex sapientis sententia, stultus vocabitur. Et sic peccatũ quoque pro pœna peccati frequenter in Scripturis solet usurpari, quoniam cogitatio stulti illi in ærinas dat, iniicit in calamitates, neque vnquam, vel quod cupit, obinet, vel quod timet, vitat. Sic enim ab alio sapiente scriptũ est. *Si secus fueris, non apprehendes: & non effugies, si praecurreris.* Heu cuiusmodi mundus iste est? transit quidè continuè, minimè vnquam quiescens; & tanta est eius in hoc suo transitu velocitas & festinatio; ut si tu illius bonorum actus desiderio cõsequaris, etiam currens, etiam volans, nulla tamen ratione possis apprehendere. At si illius aduersa timens, te in fugam dederis, ipse te sua pernitate persequetur & tenebit, & his malis afficiet, quæ fugiendo arbitraberis euitare.

Vides differentiam stulti & sapientis? stultus, qui peccata cõtemnens, quasi nequaquam sibi obfutura, ea & committit, & pœnarum solutione compensat. Sapiens, qui sibi profutura sapienter intendit, ea plurimum assequitur. Itã Ruth clementè inuenit quendam Booz, qui erat homo potens, & magnarum opũ, a quo benigne accepta, collegit spicas, & tandem ab illo in sponsam accepta & filio fecundata, quæ inter patres Christi secundum carnem denique numeratur. O viri ergo ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum, videte infirmitates vestras, quæ sunt iniquitates vestræ, & ad illas nimia propensio: & vbi vos deprehenderit infirmos, ne vos despectos habeatis; sed curare infirmos. Quod si in corporali infirmitate vox hæc sapientis est audienda. *Fili in tua infirmi-*

Ecl. 38. 9. *tate ne despicias teipsum; sed ora ad Dominum, & curabit te.* Quanto magis in ea infirmitate id emendandum est, quæ vera est anima mors prima, quam secunda comitatur vel sequitur? Heu respicite! leuate capita vestra, videte vosmetipsos, curate vos ipsos, vosmerâ malis sedulo liberate.

23 Si dixeris. *Vires non suppetunt. Qui in-*
Es 24. 12. *pector est cordis ipse intelligit, reditusque ho-*
 minum *iuxta opera sua.* Fecit quod potuit paraliticus ipse, se fecit ad piscinam ferrâ, hominem non habebat, qui post motionem aquæ illum mitteret in piscinam. Sola tibi erat voluntas sanitatis: Hanc Christus vidit, hanc quæsit, hanc excitavit dicens; *Via sanus fieri?* Non a te, plusquam possis, postulat Deus: Non dixit: Quare in piscinam non descendi? Sciebat enim, quod non suppetere vires, nec haberet hominem: ad eam infirmitate, hoc expauperate. Voluntas non his tenetur vinculis, libera est: hanc potuit habere, hanc medicus noster expectavit. & vinam hæc nobis salutem adisset voluntas! Medicus præfatus est, si vis sanus fieri: Dum Christus interrogat infirmum, illius oculos ad se convertit, neque enim nisi illum respiciens diceret. *Dominus hominē non habeo.* Veniat vobis in mentem, quod Petrus & Ioannes claudo dixerunt, qui iacebat ad portam templi, quæ dicitur speciosa. *Respice in nos, & illis intendebat in eos:* O respectus, ô intentio, ô inspectio! Hæc, si vis sanus fieri, habeas in Christum, & hanc eris salutem.

Mat. 3. 4.

22 An forte scriptum non est. *Fecit ergo*

Num. 21. 9 *Moses serpentem æneum, & posuit eam pro*
signo, quem cum percussit aspicerent, sanabatur. O infirmi, si cupitis salvi fieri, respicite & leuate capita vestra, aspicientes in eum, quem conspexerunt. Ideo enim exaltatus est, ut posset ab omnibus conspici, ut ad aspiciendum illum leuarent, erigerent oculos, quærentes quæ sursum sunt, non quæ super terram. Ita dico vobis, huc videte, sic in aquam descenditur, quæ ipse movit. Heu cur non habent Christiani iugiter ante oculos Christum crucifixum? Hæc lux est, quæ venit in mundum, ut, donec durat seculum, Deum conspiciamus

ad salutem. In oculis beati enim, quia illum videbimus in claritate; hic si illum in obscuritate, salvi erimus: ipse enim est via & vita, utrumque in veritate, quæ mentis oculorum obiectum est. *Vide viam veritatis & viam veritatem, & saluus eris.* **Ioan. 14.** *Vide vitam, quæ est veritas, & beatus eris, & bene tibi erit in Christo hic & in perpetuum.* Vilius tota merces: vilius totum meritum. Merces in luce, meritum in cruce. Quod magis in cælis vident sancti: claritatem eius, eo plus fruuntur, suntque feliciores. Ergo & qui nunc attentius intuentur illius obscuritatem, eo plus sibi thesaurizant meritum. Hoc nunc agendum est: hic est sanitas, hic salus, hic sanctitas, quia communiantes Christi Passionibus illarum fructum excipimus abundantius. Hic itaque sit intentio nostra; hoc consilium, hæc meditatio, ut hunc serpentem æneum conspiciamus intencissimè. Cur quæso serpens est? An forte quia dictum est illi. *Maledictus eris inter omnia animantia & bestias terre; super postus tuum gradieris, & terram comedes cum sis diebus vitatus.*

Quod si times maledictionem Christo tribuere, audi legem. *Maledictus omnis qui pendet in ligno.* Quæ maledictio quod etiam super Dominum Iesum cadat, testatur Apostolus. Ita enim redemit nos a maledictio legis, factus pro nobis maledictum. **Gal. 3. 13** *Ut autem a maledictio legis nos redimeret, in se suscipere oportuit legis maledictiones, quæ omnis generis malæ tribulationes atque aduersitates complectuntur.* Videt illas, si vis, quia longum esset enumerare. Fleu malæ omnia, plurimæque alia nobis occulta ceciderunt super hunc serpentem, qui tamen serpens verus est, sed in similitudinem serpentis: quia, quantumcumque factus sit pro nobis peccatum, hoc tamen non est nisi propter similitudinem carnis peccati. Verè tamen sumptum se & hoc abundantius, legis maledictiones, sic portans peccata nostra in corpore suo. *Tu ergo, & desolare, quæ tu pro te sit passus Deus, in anima, & in corpore.* **Deut. 21.** *Auferi maledictio 20. legum bona omnia temporalium. Immitteret super te famem*

Famem (inquit) *& esuriam, & increpationem* in omnia opera tua. Immittere mala omnia corporalia. Percutiet te Dominus egestate, *& febre* *& frigore, ardore, & asu* Hostes illi constituit partes omnes mundi, aërem videlicet. Percutiet te aere corruptio. Caelum *& terram*. Sit caelum quod super te est, aeneum: *22.* Terra, quae calcas, ferrea. Homines. Tradet te Dominus corruent ante heses tuos, *& sis* semper calumniam sustinens, in corpore, *& 23.* in anima afflictiones magnas. Percutiet te Dominus ulcere Aegypti, scabie quoque, *& 27.* prurigne, ut curari nequeas. Percutiet te cecitate *& amentia, & furore mentis*. Haec & his similia applicat Lex, quae nescio a cuncta euenirent populo scelerato. Sed certe vniuersa in Christum reciderunt saltem in virtute, ut deteriora sit passus, quam si, ut sonat lex, fuisset manifeste percussus.

24. O cur homines non hunc serpentem contemplantur, quatenus videlicet est serpens in similitudine, quatenus maledictus verè passus verè languores nostros portans. Ad finem maledictionum sic habet lex. Dabit tibi Dominus ibi (id est, in captiuitate) cor pauidum, *& deficientes oculos, & animam consumptam marore*. Et erit vita tua quasi pendens ante te. Erat vita eorum pendens, quia iugiter sibi mori videbantur, & in continuo erant mortis periculo, quod considerantes deficiebant: sed vita Domini Iesu pendens in cruce erat ante illum continuè, & dolor eius in conspectu eius semper, ut & diebus & noctibus crucis torsiones amarissimas sentiret, iugiter in mente crucifixus, semper patiens, semper moriens, totus non in parte aliqua solus serpens maledictus. At cur Aeneas. Respondet Iob. *11.* Quae est fortitudo mea, ut sustineam? aut qui sinus meus, ut patienter agam? Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea aenea est. Sit cuiusmodi Iob, non tamen comparandus Christo Domino. At Domini fortitudo, lapidum fortitudo est, qui alleuit in Propheta. *10.* Posui faciem meam, ut petram durissimam. Vides lapidum fortitudinem eamque singularem, ut petrae, non cuiuscumque, sed durissimae, ergo & caro eius aenea est, id est, sic firma & sustinens,

ac si aenea esset. Hos te volo meditari, anima fidelis, ut scias quam dilecta tabernacula tua, in quibus ut habitaret omnipotens, omnes passiones neglexit & habuit pro nihilo. Haec sit visio tua.

Sed, & hoc scire te volo, quod in gloria, ubi visio est tota merces ut sit merces tota, non est anima dumtaxat pars, sed totius. Beati diligunt, fruuntur, delectantur, transformantur, inrunt in gaudium, *& gaudio refecti sunt*. Ergo & visio ista non oculorum modo sit, sed totius animae, mentis, cordis, virumque omnium. Qui, ut decet, aspiciunt, in quem confixerunt, hi plangunt super eum *& dolent*: sic in aquam motam intrantes, non partem haurientes, non intingentes extremum digiti sui in aquam istam, non pedem immittentes, sed mixti in limo profundi, venientes in altitudinem maris, & profundum abyssi penetrantes, sic, & Christiani, recogitate eum, qui talem sustinuit pro vobis aduersus semetipsum contradictionem, ut non fatigemini animis veltris, ut sanemini & saluemini. Accedite ad eum, & illuminamini, ne steteritis a longè quasi leprosi, sed accedite, ut in proximo videatis. Aperi oculos tuos, & vide tribulationem Christi, diligenter attende quod tibi apostitum, quod tibi propositum est. Sta iuxta crucem Iesu corde, oculo, amore: O Domine Iesu, datus in lucem gentium, ut sis salus Dei usque ad extremum terra, trahere nos ad te ipsum iam exaltatus, sicut pollicitus es, ut sis cor nostrum in cruce, ibi sint semper oculi nostri, ut videant, & videntes plangant, plangentes intueantur. Sic tibi adhaereamus, ut crucifixi tecum simus mundo, a mundo profus eleuati, separati & erecti; ostende nobis faciem tuam, porrige manum, aperi sinum, & introduce nos in absconditum tabernaculi tui, & in thesaurum cordis tui, ibi sit abscondita vita nostra, induta putredine, ac turpitudine mortis tuae, ut tecum emittamus ad Deum spiritum nostrum, & in illius manus commendemus animas nostras, illas iam tandem ab eo recepturi cum gloria & honore. Quod nobis concedat.

Zach. 10.
10.

Psal. 68. 2

Heb. 11. 3.

Psal. 33. 6.

Iob. 12. 13.